Upsala Univ. Bibliotek
Scand.
Sv. Liter.
Romaner.

866.

Leonard Strömberg

Olika banor och andra berättelser

Pris: 1 Krona.

A. P. Skogs förlag, Östersund.

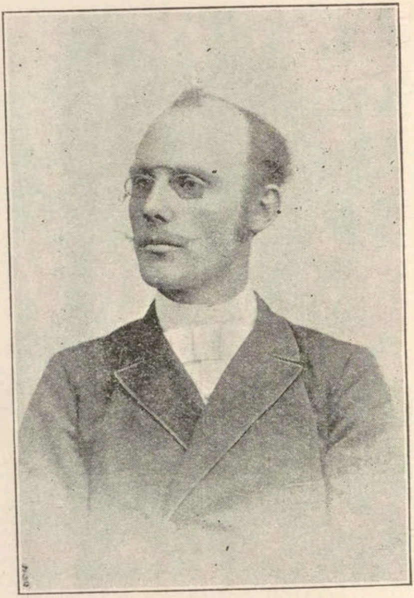

Leonard Strömberg.

OLIKA BANOR

OCH

ANDRA BERÄTTELSER

AF

LEONARD STRÖMBERG

A. P. SKOGS FÖRLAG
ÖSTERSUND

ÖSTERSUND
JÄMTLANDS ALLEHANDAS BOKTRYCKERI 1895

Förord.

Samma bäfvan, som jag kände, då jag lemnade mitt första arbete till förläggaren, känner jag äfven nu, då jag lemnar det andra. De små berättelser, som jag här framlägger för den ärade läsaren, äro till en del hemtade från verkligheten, fast omarbetade. Må ej kritiken öfver mitt lilla arbete blifva för skarp. Mitt mål är ej att vinna ära och namn, utan att vara till glädje och gagn. Måtte jag lyckas i mitt bemödande! Utan alla anspråk lemnar jag fram min lilla bok till allmänheten.

Östersund i Maj 1895.

Leonard Strömberg.

FÖRSTA KAPITLET.

Vid Skogstorpet.

Borta vid skogskanten sänkte sig solen djupare och djupare. Hennes blida, vänliga strålar lekte ännu kring nejden. Dröjande, liksom med saknad smekte de till afsked de gula och gröna tufvorna på ängen och de små sipporna, som stodo så blyga vid dikesrenen. Men de gjorde äfven ett litet afskedsbesök i en anspråkslös stuga, som låg vid bäcken. De tittade in genom fönstret, lade ett matt guldskimmer öfver alla föremålen därinne, men längst dröjde de dock vid sängen, som stod vid väggen, dröjde, som ville de aldrig draga sig därifrån.

I sängen låg en blek, mager kvinna och såg med feberglänsande ögon på gossen, som stod lutad öfver henne. Hon höll hans hand så hårdt fast och smekte den sakta och vemodsfullt.

— Hur är det med dig nu, lilla mamma?

Gossens röst skälfde af undertryckta snyftningar, och han såg frågande på den sjuka.

— Kära min Olof, det lider mot slutet nu. Jag måste gå ifrån min gosse, men det är nog Guds vilja, så att vi få ej klaga däröfver. Bara jag visste, att någon tager vård om dig, då jag inte är mera.

— Du får inte dö mamma, ty sedan är det ju ingen, som bryr sig om mig, ingen enda, ty pappa gör det inte.

— Jo, mitt barn, det finnes en, som nog tager vård om dig, och det är Gud. Han vårdar sig om de fader- och moderlöse, och han skall ej låta min gosse lida nöd. Men äfven pappa skall nog se till dig. Var en snäll gosse, min Olof, bed för pappa, så som jag lärt dig, men följ honom aldrig på syndens väg. Ack, om han bara ville komma hem innan jag dör! Jag ville så gärna säga farväl till honom. Titta ut Olof, om du ej ser honom i backen.

Gossen gick fram till fönstret och såg ut. Tårarna, som strömmade ned öfver hans kinder, skymde blicken, så att han knappt kunde se något.

— Nej mamma, han kommer inte. Vill du, att jag skall gå och söka honom?

En tung suck gick öfver den sjuka kvinnans läppar, och det kom något tröstlöst i blicken.

— Det är försent att gå och söka honom. Du får ej lemna mig nu Olof. Hälsa pappa från mig. Min sista bön blir för honom och dig. Blif en god gosse, min Olof. Håll dig alltid nära Herren, och låt ingen förleda dig till det, som är orätt. Drick aldrig, ty det för med sig förbannelse. Hade din far inte druckit, så hade vi nog varit lyckliga ännu. Lofva mig, Olof, lofva mig inför Gud att aldrig dricka!

— Ja mamma, jag lofvar dig det. Aldrig, aldrig skall jag göra det.

Han föll på knä, medan han talade, och modern lade sin darrande hand på hans hufvud och bad tyst. Det var den sista, heliga välsignelsen, hon gaf sin son. Sakta smekte den döendes hand gossens hår; innerlig, kärleksfull hvilade hennes blick på honom.

Nu kom ett hostanfall. Olof reste sig upp, stödde moderns hufvud mot sitt bröst och torkade de bleka läpparna, kring hvilka ett blodblandadt skum samlade sig, med en näsduk. Så satt han stilla och tyst, medan moderns bröst häfde sig allt saktare och saktare, och andedräkten blef alltmer rosslande.

— Olof, mitt barn, se på mig!

Det kom så darrande, så ängsligt. Olof böjde fram hufvudet och såg på henne. Då slöt hon ögonen, rörde läpparne som ville hon säga något mer, men hon kunde det ej. En sakta suck, och hon var stilla. Anden hade gått till ett högre hem.

— Mamma, hör du mig! Mamma, mamma!

Men hon hörde honom ej. Nu var det änglarnas lofsång kring Guds tron, som var hennes musik, nu var det i en annan värld, hon jublande lyssnade till himmelska hymner. Ännu logo de stelnade läpparne, ett afskedets leende till det sörjande barnet.

Olof lade henne ned på kudden och kastade sig förtviflad och snyftande ned bredvid henne. Den sista solstrålen dröjde ett ögonblick på hans böjda hufvud, och så smög den sakta bort, kanske för att gästa i andra, gladare hem, eller var det kanske han, som bar moderns själ till Gud?

Länge låg Olof på knä vid sängen, men så reste han sig upp och strök smekande med handen öfver mo-

derns bleka panna och gråa lockar, kysste henne ömt och breddo så täcket öfver hennes ansikte. Han gret icke längre, men de sista tårarna sutto ännu kvar i ögonvrårna.

— Ja mamma, jag skall bli en god man, jag skall aldrig dricka, utan göra, som du bad mig.

Han upprepade orden än en gång, medan han med händerna vördnadsfullt hopknäppta stod kvar framför den döda.

*

Utanför stugan hördes fotsteg. Olof spratt till och gick fram till dörren, som han öppnade.

— Tror du inte, jag kan öppna dörren själf, pojklymmel. Har du inte respekt för far din? Men jag skall nog lära dig, vänta mig bara!

— Tyst då pappa, tyst, ty...

— Ska' jag vara tyst. Befaller du mig att tiga. Har din mor hunnit lära dig bli en så stor herre redan. Jo jo, det kan hon hinna med, medan hon ligger därinne och latar sig om dagarna; men det ska' bli slut, så sannt jag är herre här i huset.

— Tyst då snälla pappa, mamma är...

— Hvad är hon för något? Sjuk, tänker du väl säga, men se det tror jag inte på. Nej, upp ska' hon och lära sig sköta om huset. Kostar det på kanske att höra, att din far vill ha litet reda i huset?

Olof drog sig tillbaka in, ty han vågade ej längre svara den druckne fadern. Denne raglade in i rummet, under det den ena eden efter den andra slungades fram mot hustrun och gossen.

— Se så där ja, nu är jag då inne. Nu ska' jag nog lära dig annat, pojke. Hvar är du? Jaså, du kryper

bakom mor din, men det hjälper inte, jag är karl nog att sköta om er båda två. Kom hit Olof!

Gossen hade gått längst bort i rummet och ställt sig bredvid den döda. Det låg något så lungt öfver hans ansikte. Ej ett spår af fruktan syntes däri. Visst var han 11 år bara, men han hade längese'n lärt sig att vara lugn. Han hade mognat rätt bra under den älskande moderns ledning, och han förstod så väl, att lifvet har mest af strid och litet, mycket litet glädje. Han svarade ej på faderns uppmaning att komma fram, men tyst drog han bort det grofva täcket från den dödas ansikte.

— Vill du ej komma hit, så får jag väl lof att hemta dig då. Ännu är jag husbonde här.

Nu var den druckne ond, riktigt ond. Hårdt grep han tag om den stackars gossens arm och drog honom fram till dörren.

— Ut med dig nu, lymmel, och kom inte in så snart, ty då blir det annat af. Nu ska' du slippa stryk.

Omildt slängde han ut Olof och stängde dörren efter honom. Därpå vände han sig mot sängen.

— Upp med dig nu och laga så, att jag får litet...

Han kom icke längre, ty nu först hade han sett riktigt på sin hustru. Hon låg så orörlig och svarade ej ett ord. Han gick ända fram till sängen och böjde sig ned öfver henne. De dimmiga ögonen sågo förskräckta in i det bleka ansiktet. Han famlade efter hennes hand, men han släppte den genast igen med en rysning.

— Fina, hur är det. Är du mycket sjuk? Så svara då! Men hon svarade ej. Ruset vek allt mera ifrån honom. Det händer drinkaren så ibland. När han oförberedd står ansikte mot ansikte med döden, när han skådar förgängelse, där han trodde sig skola finna lif, eller drabbas af ett oförutsedt slag, då gå ruset bort i

ett ögonblick, och han ser med nykter blick verkligheten. Så var det ock här med Olofs fader. Då han betraktade sin hustrus stela, orörliga och bleka ansikte, då han ropade, och hon ej svarade honom, förstod han den dystra sanningen, att hon var död. Hur underligt han kände det i sitt hjärta. Känslorna stormade an, och det var omöjligt att hindra dem. Han hade velat rusa ut och långt bort, men han kunde ej, han hade velat ropa sin hustru än en gång, men intet ljud fick han öfver läpparna. Han hade ingen hustru mer, hon var befriad från hans välde.

Hvad ändå döden är för en besynndrlig gäst. När han kommer i ens närhet, blir man själf så liten och eländig. Då blir sinnet så underbart förändradt och vekt. Drinkaren kände det nu. Han var ej drucken längre. Det var alldeles borta.

Nästan ofrivilligt böjde han sina knän vid sängen, och stora tårar trillade ned på kinderna. Nu saknade han henne, då han ej mer egde henne; nu önskade han få höra hennes vänliga röst, ehuru han förr så ofta befallt henne tiga. Så vekna de hårdaste sinnen, när man står vid båren. Känslorna må vara aldrig så obändiga, så bli de dock blida, när förgängelsen ter sig för ögonen. Alla minnen, länge sedan gömda, träda åter i dagen, när döden gästar ens hem.

Hur såg icke Olofs fader denna stund allt det gamla för sina ögon. Han kom så klart ihåg hvarje händelse från det förflutna, nu då han låg snyftande vid sin hustrus lik.

En gång kom han till hennes hem, för att taga henne med sig hit bort som sin maka. Då hade han målat lifvet så ljust för henne. Väl var torpet lågt, men det skulle dock bo kärlek därinne, och då skulle allt bli så

bra. Väl var brödet hårdt ibland, men hvad gjorde det, då det ändå var nog för dem. Hon hade gått med honom, förhoppningsfull och glad, och den första tiden voro de så lyckliga. Men han drack och hängaf sig mer och mer åt lasten. Inte hjälpte det mycket, att hon bad honom. Jo, de första åren kunde hon nog leda honom åtminstone något, men sedan gick det ej mer. Han försummade arbetet, glömde hem och allt för att dricka. Torpet förföll, korna såldes och det mesta af pengarne stannade på krogen.

Snart blef han elak mot henne och gossen, och då kände hon lifvet så bittert och tungt. Hon sträfvade och arbetade både dag och natt, för att de skulle slippa lida nöd. På herregården gjorde hon alla dagsverkena för torpet, och om nätterna satt hon och sydde skjortor åt arbetarne och drängarna. Mången tår föll ned på det grofva tyget, medan hon lät nålen riktigt flyga, ty hon tänkte på lille Olof, som sof så lugnt på halmkudden. I längden gick det dock ej att så öfveranstränga sig. Hon bleknade alltmer och ögonen började få den där olycksbådande feberglansen, som man ser hos bröstsjuke. Professorn, som var på besök på herregården, hade en gång sagt till henne, att hon ej skulle arbeta för mycket, ty det blefve hennes död. Hon fick ej akta på hans ord, men hon sade dem till mannen, då hon nästa morgon gick till dagsverket, medan han tung och lat sträckte ut sig på bädden. Han svor till och skrattade och tyckte, att det var dumheter bara, men när hon på eftermiddagen kom åter, måste hon intaga sängen.

Hon kom aldrig upp mera. Svagare och svagare blef hon, och Olof och hon ledo nöd. Professorn och patronen på herregården kommo dit ett par gånger och hälsade på, samt gaf henne några kronor att köpa mat

för, och hon gret ocu tackade så varmt. Ibland när Olof satt och gret vid moderns sida kom professorns lilla flicka för att se till dem. Hon var en liten guldhårig och blåögd älfva, som man måste älska, och hon sade alltid till Olof, att han ej skulle gråta, ty mor blefve nog frisk igen. Och så ville hon leka med honom, men hur skulle han vilja leka, när modern var så sjuk. Nej, men språka med henne, det ville han.

En dag kom fadern in just när hon var där. Han slog Olof, och hon bad, att han skulle slippa stryk. Då tog drinkaren henne i armen och ledde henne ut ur stugan, ty, menade han, därinne hade hon intet att göra. Sedan kom hon ej mer igen, oaktadt Olof alla dagar stod i fönstret och väntade. Ett par veckor därefter gick Olofs mor hem till Gud.

Så hade tiden ilat, och nu låg den arme, syndfulle maken på knä vid dödsbädden. Hon hade kämpat ut och var lugn, men han kände det annorlunda. Hvad skulle han företaga sig? Kanske skulle han bli en bättre människa nu? Det var nog försent, tyckte han.

Det är förunderligt huru olika tröstegrunder människorna söka, då de drabbas af sorg. Den ene drages till Gud, till frälsningen i Kristus, genom pröfningen, andra kasta sig ut i last och brott för att glömma. Aldrig har man bättre tillfälle att bedöma en persons karaktär än då, när sorgen når dem. Den ädla, upphöjda och efter verklig tröst längtande själen flyr till kärlekens grund och källa, Gud, och där vinnes äfven lugn och frid; den, som beträdt lastens väg och sökt glädje i synden, går åter dit, till de usla brunnarna, som intet vatten gifva, och de tänka knappt själfva på, hur simpelt de handla, då de låta pröfningen göra dem sämre än någonsin förr.

Olofs far var en sådan där svag karaktär, försoffad och förstörd af dryckenskapen. Han lät känslorna taga öfverhand en stund, och han ångrade det onda han gjort, men så skulle han ha något balsam för det sårade hjärtat. Med en suck drog han täcket öfver den döda makans ansikte, och nästa tanke blef, hur han skulle kunna få penningar till brännvin. Till staden skulle han; på krogen där skulle sorgekänslorna döfvas. På väggen hängde Olofs helgdagsjacka, som modern sytt åt honom för längese'n. Den tog han ner, stoppade den under rocken och gick. Kan det kallas ett sorgfullt hjärta, som handlar så, i ett sådant ögonblick? Det är nog en dålig sorg! Snart var Olofs jacka på pantlånekontoret och den svage fadern bland glada kamrater på krogen. Där glömdes inom kort både makan och allt, som han glömt det under långa år förut också.

*

Olof hade, då han kördes bort af fadern, med dröjande steg gått ned till bäcken, där han satte sig på en sten och lutade sig mot en trädstam. Han snyftade bittert, ty han kände sig så gränslöst olycklig. Modern död, fadern drucken som vanligt och hela lifvet framför honom så dystert och öde. Han hade ingen, ingen, som brydde sig om honom, och barnahjärtat liksom krympte samman under smärtan. Löftet till modern, att blifva en god man, stod klart för honom. Det skulle han nog hålla.

— Mamma, älskade mamma, hviskade han och tårarna strömmade åter heta utför bleka kinder. Han böjde hufvudet och tänkte på sin sorg.

Ännu vågade han ej gå hem, ty hvem vet, om ej fadern då skulle slå honom.

Nej, han skulle vänta här en stund, tills fadern antingen gick ut eller lade sig att sofva.

På andra sidan bäcken, uppå en höjd låg den slottlika herregården bland ekar och björkar. Träden började knoppas och grönska, ty det var vår. En stilla frid låg utbredd öfver hela nejden, och det var så tyst och stämningsfullt, endast en ensam lärka sjöng en vacker aftonsång, innan hon satte sig att slumra mellan ängens tufvor.

Patron Lidén och professor Haller gingo samspråkande i den vackra parken mellan gården och bäcken, och på gräsmattorna sprungo patronens son och professorns dotter och lekte. Robert var 11 år och gick i skola i staden, fast han nu hade kommit hem hvarje afton en lång tid, ty det var ju främmande på gården. Professor Hailer var en ungdomsvän till patronen, och då han fått tjenstledighet en termin, så kom han som gäst till sin vän och hade med sig sin dotter. Elly var 8 år, och en liten god och snäll fllicka. Hon tyckte inte riktigt om Robert, ty han var så ofta ond och häftig och elak mot andra barn, särskildt mot dem han trodde vara sämre än han själf. Kunde han komma åt, så slog han torparnes och drängarnes barn med sin piska, och en gång, då Elly förebrått honom detta, gaf han äfven henne ett slag på handen och sade, att hon var dum. Elly tänkte ofta på den stackars Olof i torpet, men numera vågade hon ej gå dit, sedan torparen en gång jagat bort henne, ty för honom fruktade hon. Men ofta kom hon ihåg hur Olofs stålgrå, sorgsna ögon betraktade henne, då hon kom och talade om något från sitt hem för honom.

— Få alla gossar läsa där? hade han en gång frågat, då hon sagt, att det fanns många skolor i Upsala.

— Ja, alla gossar få gå i skolan där, Olof.

— Då ville jag vara där, ty jag vill läsa.

Hans håg stod till boken. Om han bara fått hålla på med den, men bara en liten tid hade han gått i skolan, sedan måste han hjälpa modern med arbetet där hemma.

Elly tänkte långt hellre på honom än på Robert, som var stygg och klagade öfver skolarbetet och öfver allt annat också.

Patronen och professorn hade kommit ned till bäcken. Ett stycke därifrån skymtade torpet fram mellan träden.

— Jag vet icke, hvad jag skall taga mig till med den där torparen därnere. Han går bara och super och hustrun ligger sjuk. Inte blir jorden ordentligt brukad, och inte får jag dagsverkena gjorda. I längden går det inte. Så länge hustrun var frisk, arbetade hon bra, men nu går inte heller det för sig. Det är synd om henne och pojken.

Patron Lidén pekade med käppen mot torpet, medan han talade.

— Ja, jag var där för en tid sedan, svarade professorn, och jag tror inte, att kvinnan har så lång tid kvar att lefva. Det blir svårast för gossen, när hon dör. Fattighuset blir hans lott. Fadern får väl arbeta eller svälta, det har han rättighet att själf bestämma. Skada på pojken emellertid, han har godt hufvud, och finge han läsa, så kunde det bli något af honom.

— Ja ja, men han får nog blifva vid plogen och harfven, om han ej blir en likadan stackare som fadern, ty då blir han helst på krogen.

— Det vore sorgligt, om han skulle taga sig till

att supa. Brännvinet är ändå till stor förbannelse, och för öfrigt alla rusdrycker, då de ej brukas måttligt.

— Ja, det äro de nog, men de äro äfven goda att ha; inte ha de gjort mig någon skada. Men sådana personer, som äro utan karaktär, skada de nog. Sämre folk ha nog svårt att låta bli att dricka för mycket.

— Skola vi gå fram till torpet? Det är ju så nära, sade professorn.

— Ja, hvarför inte.

De skyndade på stegen litet, gingo öfver bron och fram mot stugan.

— Där tror jag pojken sitter vid bäcken. Han har troligen somnat, stackars barn. Vi ska' väcka honom.

Olof spratt till då han hörde rösterna. Han hade somnat in från sin sorg och drömt så ljuft om lycka och glädje. Han fattade ej genast, hvar han var och hur det var, men om ett ögonblick stod det åter klart för honom, och tårarna stego upp i hans ögon. Han glömde t. o. m. att hälsa på de båda fina herrarna, så upptagen var han af tanken på den kära modern.

— Hvarför sitter du här och sofver, min gosse? frågade professorn.

— Jag ville vänta ute tills pappa somnat, ty eljest slår han mig.

— Är han drucken då?

— Ja, det är han.

— Hur är det med din mor då?

Nu kunde han ej säga något. Enda svaret blef en snyftning, och han satte båda händerna för ansiktet.

Elly och Robert hade nu också kommit fram till honom.

— Nej ser du Elly, torparungen gråter. Han är visst rädd för din pappas långa skägg.

— Fy då Robert, inte ska' du kalla honom torparunge! Olof heter han.

— Ja, men han är ju en torparunge och skall bli torpare, när jag en gång är herre på gården.

— Det vet du inte. Jag ska' be pappa, att han får följa med oss till Upsala, när vi resa hem.

— Nej, det får du inte. Han skall stanna kvar här, och om han kommer upp till gården, ska' jag slå honom med min stora piska. Jag tycker, att han är så dum. Hvad gråter du för Olle? Är du rädd?

— Tyst Robert, sade fadern strängt, och professorn frågade åter Olof hur det var med hans mor.

— Hon dog för en stund sedan, svarade han mellan snyftningarna.

— Är hon död! Stackars gosse. Ej underligt då, om du gråter.

Elly smög sig fram till Olof och tog hans hand. Äfven hennes ögon voro fulla af tårar.

— Var inte ledsen du Olof, så ska' jag bedja pappa, att du får följa med oss till Upsala; där ska' vi ha så roligt.

Olof såg genom tårarna ned på den lilla flickan, som talade så tröstefullt, och han kände, att hon var hans vän.

— Får han följa med oss hem pappa?

— Kära lilla Elly, hvad tänker du på? Hur skulle det bli?

— Jo, låt honom följa med pappa. Han får gå i skolan där då, och det vill han så gärna. Vill du ej Olof?

— Nog vill jag, men inte kan jag få det.

— Hör du pappa, att han vill gå. Då får han följa med oss?

Professorn svarade ej, men han såg på gossen, som stod där framför honom, och han log till hälften, då han vände sig till patron Lidén.

— Vi gå med gossen till torpet och se efter, om fadern sofver!

De gingo alla till stugan. Det var alldeles tyst därinne. Då de kommo in funno de ingen, utom henne, som sof den sista, lugna sömnen. Fadern hade ju gått till krogen för att få tröst i sin sorg.

— Här kan inte pojken vara i natt, sade professorn. Hvar skola vi göra af honom?

— Han får gå upp och ligga i drängstugan i natt, så få vi se, hur det blir i morgon, svarade patronen.

Om en liten stund smög sig Olof med rädda steg upp till gården och in i drängstugan, där han fick mat, och en bädd vid dörren. Länge låg han vaken och tänkte på modern, men slutligen gret han sig till sömns. Han drömde om att blifva en god man, och i den drömmen såg han äfven Elly, som log vänligt mot honom och talade tröstens ord.

Men i professorns rum satt Elly på fadrens knä och såg så bedjande upp i dennes ansikte.

— Snälla pappa, låt Olof följa med oss, bad hon, och slog sina små armar om hans hals.

— Gå in och lägg dig nu min lilla flicka, svarade han och kysste henne. Och när han, trots hennes motstånd, fört henne ut genom dörren, log han, och det låg något så godt i det leendet.

ANDRA KAPITLET.

Två studenter.

Det är just ingenting ovanligt att finna studenter ute om kvällarna i Upsala. Men sådana kvällar som den, då vi nu göra en titt till den goda staden syntes ej många på gatorna.

Rägnet föll stridt öfver de smutsiga gatorna, och en kall vind svepte kring alla hörn och kanter och kom gaslågorna i lyktorna att flämta och rägndropparna att så mycket häftigare bita sig fast öfverallt.

På Ågatan kommo två studenter från hvar sitt håll. Den ene var visst drucken, ty han gick så ostadigt, och gång på gång törnade han emot väggen. Den andre gick med raska steg framåt, ifrig att komma under tak, ty att vara ute i ett sådant väder kunde just ej vara något nöje. Han bar en korg i ena handen, och svängde sakta med den. Han hade nästan hunnit fram till den druckne, då denne trampade ned med ena foten i rännstenen och föll omkull på den våta och smutsiga gatan. Med ett par raska steg var den andre vid hans sida, ställde korgen på trotoaren och lyfte upp den fallne.

— Hur gick det, slog Ni Er? frågade han vänligt.

— Slog mig. Åhnej, det är inte så farligt med det. Hvart skall du hän Olof, efter du är här.

— Jag skulle gå hem, svarade den tilltalade, men nu skall jag först följa Er, så att Ni kommer ordentligt fram.

— Det behöfs visst inte. Jag kan nog gå själf. Sköt du om ditt, nog reder jag mig.

— Kom nu, herr Lidén. Det är bäst att gå härifrån.

Utan att säga något mera tog han den oredige kamraten under armen och förde honom nedåt gatan. Först gjorde denne motstånd, men då han såg, att det icke hjälpte, följde han med.

— Far din skall få igen torpet, då jag tar gården, för väntjänsten du gör mig nu. Inte behöfde du hjälpa mig, men det är alltid så, att du skall springa och fjäska alldeles onödigt. Nu kan jag gå själf. Det vore bättre du ginge ifrån mig, ty det är besvärligt att vara i sällskap med dig. Du är ändå torparpojken hemifrån, hur du än bär dig åt att dölja det. Du har ett godt öga till Elly Haller också, men pass för det du, henne skall du nog slippa, det skall jag vara man för. Gubben tål nog inte en sådan där skenhelig och högfärdig krypare som du, det vet du om för rästen.

Så sluddrade den oredige studenten, under det de gingo framåt gatan. Den andre svarade ej ett ord på hans sårande ord, han såg blott dystert framför sig och skyndade på stegen. Snart hade de nått målet för färden, och den druckne var hemma.

— Sök komma i säng så fort som möjligt nu. Skall jag kanske hjälpa Er?

— Nej gå du, jag tycker det är nog, att du fått gå i sällskap med mig hela gatan utföre, men det var så mörkt, så att det gjorde ingenting.

Utan ett ord till svar gick den hjälpande vännen sin väg.

Dessa två studenter voro samma gossar, som vi en gång funno vid torpstugan i skogskanten.

Robert Lidén hade hållits i skola af sin rike far. Han hade fått lefva hur fritt, han velat, och när han

tagit sin studentexamen begaf han sig till Upsala för att fortsätta studierna. Det blef med honom, som med många andra studenter, han glömde studierna för nöjena, och uträttade egentligen ej något till nytta. Han umgicks mycket i professor Hallers hus, och det talades om, att det skulle blifva någon förbindelse mellan honom och professorns dotter Elly.

Olof Strandberg, torparpojken, var student, äfven han, och han var längre kommen än Robert. Lilla Ellys bön hade ej varit utan verkan på hennes far. Han tog Olof med till Upsala och satte honom där i skola. Raskt utvecklades de hos Olof inneboende anlagen och med heder tog han studentexamen. Ibland var han i professorns hus, dock ej ofta, ty äfven om denne tagit gossen om hand, ville han dock ej hafva honom i sitt hus, utan inackorderade honom hos en fru i staden. Mellan Olof och Elly rådde en trofast vänskap, ehuru de ej ofta råkades. Hon var den enda, vid hvilken Olof hade fäst sig något. Den vänlighet, hon visat honom, redan då hon träffade honom i hans fattiga, ringa hem, hade i hans hjärta uppväckt både tacksamhetens och tillgifvenhetens känslor. Under hela hans skoltid hade hon varit samma goda, vänliga Elly, men sedan, då brytningen mellan professorn och Olof blef, drog äfven hon sig tillbaka, och sedan hälsade hon knappt, när hon mötte honom på gatan.

Ja, det hade skett en brytning mellan Olof och hans välgörare, och detta af två skäl. Olof ville ej bryta sitt löfte, som han gaf den döende modern, och då han flera gånger af professorn blifvit bjuden på vin och dylikt och afslagit bjudningen, ansåg denne honom vara egensinnig och otacksam och visade sig ej mer så vänlig mot honom. Den andra orsaken var deras tankar

om den bana, Olof skulle gå. Redan på examensdagen talade de därom. Professorn ville, att Olof skulle antingen bli prest eller ock afbryta studierna och skaffa sig en plats för att blifva någon sorts tjänsteman, men Olof ville bli läkare. Det hjälpte ej, att professorn föreställde honom svårigheterna därvidlag, han stod fast vid sitt beslut.

— Så gå då, egensinnige pojke. Jag tar min hand ifrån dig, och du får reda dig själf, hade professorn slutligen sagt.

— Jag går, herr professor, svarade Olof, och jag skall söka göra mitt bästa. Förebrå mig dock ej, att jag vill gå den vägen. Det är ni själf, som uppfostrat mig till en självständig man, och jag tackar Er derför. Er godhet har jag att tacka för, att jag hunnit så långt, och det skadar kanske ej, att jag nu får försöka på egen hand. Det vore orätt af mig att begära Er hjälp nu, då jag ej vill gå den väg, Ni visar mig, men den kan jag ej gå. Tack nu för all Er vänlighet mot mig och för alla uppoffringar för mig. Med Guds hjälp skall Ni få heder af torparpojken.

Sedan den dagen hade han ej besökt professor Hallers hus. Visst var det svårt mången gång att slå sig igenom, men det gick ändå, ty han hade god vilja och förtröstade på Gud. Den dag han råkat Robert Lidén drucken på gatan, var han redan medicine kandidat, och med hoppfullt sinne såg han framtiden an.

Af många bland studiekamraterna hånades han för sina stränga principer i allt, och för det, att han aldrig ville dricka tillsammans med dem, men utan knot bar han deras hån och svarade sällan på deras bittra, sårande ord. Dock var han ej heller utan vänner, ty omkring honom samlades den lilla grupp studenter, som i

likhet med honom hyllade nykterheten, och han var själen i den lilla gruppen. Han kände sig lycklig öfver att få vara med dessa och på sätt och vis deras ledare.

Vi lemnade Olof, då han fört hem Robert, och nu, när vi med dessa korta anmärkningar låtit läsaren veta något af de unge männens föregående lif, uppsöka vi honom åter.

Med sin korg på armen gick han åter samma väg tillbaka. Han hade besökt en fattig, sjuk gumma och i korgen medfört litet stärkande mat åt henne. Det var honom en sann glädje att osedd af världen få göra något för de nödlidande. Själf var han helt fattig och fick mången gång försaka, men hvad gjorde det, han var ung och stark, och han förstod så väl, hur det skulle kännas att ligga sjuk och hungrande, och gärna afstod han sin egen aftonvard för att bära den till någon, som behöfde den bättre än han själf.

Hvarje gång han handlade så, kom han ihåg, hur hans egen moder legat hungrande på dödsbädden, och det hände nog att en förstulen tår då ville tränga sig fram i ögonvrån.

Då Olof kom hem var klockan öfver 12 på natten. Han satte korgen i ett hörn, tog af sig den genomvåta öfverrocken och hängde den vid dörren, samt slog sig sedan ned vid sitt arbetsbord. Det var inte något storartadt rum, men det var trefligt. De båda fönsterna vette ut åt en smal gränd, men Olof var nöjd med utsikten, ty han hade sällan tid att tänka på hvad som försiggick därute. Midt emellan fönsterna stod arbetsbordet, och vid väggen till venster bokhyllan. Vid samma vägg var soffan placerad och framför denna ett divansbord med album, kort och böcker. Vid motsatta väggen stod en byrå med toalettspegel, och midt på golfvet var

gungstolens plats. På högra sidan om skrifbordet, midt emot bokhyllan var en garderob, i hvilken Olof förvarade sitt rikhaltiga herbarium, sin insektsamling m. m. I detta rum trifdes Olof så väl, och där hade han bott alltsedan professor Haller lemnade honom att sörja för sig själf.

Mången natt hade han arbetat där, tills den första strimman af dagen började skönjas, men nu, när han försökte läsa gick det ej bra.

— Besynnerligt, sade han för sig själf, att Robert alltid skall förfölja mig med sina sårande ord. Är det då en så stor synd, att den, som är fattig, försöker arbeta sig fram. Aldrig har jag gjort något, som han har orsak att vara förargad på mig för. Men, låt honom hållas. Jag skall visa honom att torparpojken en gång kanske blir lika god som godsegaresonen.

Han steg upp från bordet, klädde af sig och gick till hvila. Snart sof han lugnt och godt, under det Robert Lidén orolig och feberhet kastade sig af och an på sin bädd i sitt fina rum.

TREDJE KAPITLET.

Kärleksverk.

Ett litet stycke utom Svartbäckstull låg en rödmålad stuga straxt invid vägen. Framför stugan var en liten trädgårdstäppa. En berså af syrenbuskar, hvilkas knoppar just nu började svälla för att snart utvecklas till blad och doftande blommor under den blida

vårsolens verkan, några äppleträd, som ännu ej hade några blommor, och två rader krusbärsbuskar, som gingo ända fram till vägen, var hvad trädgårdstäppan hade att uppvisa. I denna stuga skola vi göra ett besök nu.

— Var inte så bedröfvad nu käre vän, det blir nog bättre; hoppas på Guds hjälp, hördes en frisk, kraftfull röst därinne.

— Ja, men det känns så svårt att ligga här, utan att kunna göra det ringaste till nytta. Om inte kandidaten vore så snäll emot mig, vet jag ej hur det skulle gå.

— Tänk nu inte mer på det där, utan var glad och tacka Gud för den hjälp han ger. Vi få aldrig misströsta, och Lars kan nog bli frisk än ett tag och få komma ut.

— Det tror jag inte nu. Den här vintern har varit så svår för mig, och jag riktigt känner ibland, att det blir slut innan sommaren.

— Ja, det är ju möjligt, att det kan gå så, men skola vi då ej vara glada att slippa härifrån. Det blir ju mycket bättre sedan, om vi lärt oss förtrösta på honom, som i allt leder våra steg.

— Nog hoppas jag på Gud, men se jag har varit en sådan stackare alltid. Hade hustru min lefvat, så hade hon kunnat tala om, hurudan jag varit, ty hon hade inte för roliga dagar, då jag gick och söp och därtill elak mot henne till. Hon fick det nog bättre hon, men med mig är det annat. Tror kandidaten att Gud förlåter mig också, fast jag gjordt så mycket ondt?

Visst tror jag det, Lars. Han förlåter hvarenda en, som ångrar, att han gjort orätt, och om vi bedja så hör han våra böner.

— Vill inte kandidaten läsa litet för mig i dag, innan han går?

— Jo då, mycket gärna, kära Lars. Hvar har Lars Bibeln?

— Han ligger uppe på skåpet i hörnet. Jag har nog läst i den ibland, fast inte så ofta, och nu kan jag inte längre, ty ögonen äro så skumma.

Den unge mannen, som gått och sysslat med ett och annat i det lilla enkla rummet, tog ned den gamla Bibeln af skåpet och satte sig vid sängen för att läsa. Med slutna ögon och händerna hopknäppta låg den sjuke gubben och hörde på de tröstefulla orden. Ingen af dem märkte, att en person kom fram till stugan och gläntade på dörren. Det var en ung flicka i en ljus, treflig vårdräkt. Hon smög sig så tyst öfver tröskeln och stannade vid dörren, rädd att störa andakten. Hennes blick hvilade så varm och blid på den läsande, medan äfven hon tycktes intagas af samma högtidliga känslor, som afspeglades i den sjukes ansikte.

— Kommen till mig I alle som arbeten och ären betungade, och jag skall vederkvicka eder. Tagen på eder mitt ok och lären af mig, ty jag är mild och ödmjuk af hjärtat, och I skolen finna ro till edra själar, ty mitt ok är ljufligt och min börda är lätt.

— Amen, hviskade den sjuke, när färeläsaren lade igen boken, och Amen kom det darrande och nästan ljudlöst från den unga flickans läppar. Ingen märkte henne ännu, ty den läsande satt med ryggen vänd mot dörren.

— Sök nu att sofva litet, Lars. Tänk på hvad jag läst för Er. Jag har ej tid att stanna här längre, men jag skall snart komma igen.

— Tack goda kandidaten. Han är alltför snäll mot en sådan fattig stackare, som jag är.

— Tala inte om det nu. Gud vare med Er. Farväl.

Kandidaten reste sig upp för att lägga Bibeln på skåpet och gå, då han fick se den unga damen vid dörren. Ett ögonblick stod han stum, medan en varm rodnad flög öfver kinderna, därpå sade han:

— Ni här, fröken Haller? Hur kom Ni hit?

— Förlåt, att jag ej gaf mig tillkänna, men jag ville ej störa Er då Ni läste. Jag skulle gå hit för att se om gamle Lars, men jag visste ej, att Ni var här. Tycker Ni det är så underligt?

— Nej, inte det, men Lars har aldrig talat om för mig, att N brukade komma hit.

— Jag har bedt honom, att han ej skulle tala om för andra, som möjligen komme hit, att jag går till honom ibland. Det är roligare att försöka göra godt, när ingen ser det och kan börja tala därom.

— Det har Ni rätt i fröken, man har större glädje af den i tysthet utförda goda handlingen, än af den, som blir berömd och omtalad. Hur skulle jag kunna förundra mig öfver Ert handlingssätt, jag, som sedan barndomen vet, att Ni brukar gästa i de fattiges kojor för att trösta.

Fröken Haller rodnade och fäste blicken på golfvet. Det var första gången på länge, som hon och Olof träffades. Han stod midt framför henne och såg in i hennes ansikte. Hon var, i hans ögon, samma Elly, som en gång kom till honom i hans lilla låga hem vid bäcken, och dock var allt så annorlunda nu mot då. Hennes ljusa, rika hår var lika vackert nu, som då, ögonen lika djupt klarblå, och samma hjärtegoda vänlighet lyste fram i anletet.

Men han var ej densamme som då. Hög och rak stod han där. Den smärta gestalten såg riktigt imponerande ut. Det mörkbruna håret hade glesnat uppe på hjessan, men hängde i vackra lockar kvar vid sidorna och i nacken. På den höga pannan låg samma lugna allvar som den dag, då Olof gick bort från professor Hallers hus, lemnad att på egen hand kämpa sig fram. De stålgrå ögonen sågo så skarpt och forskande, som ville de tränga igenom allt, ända till hjärtats innersta. Vacker var han ej, men det fanns något så manligt i allt, och allvaret i minen kom honom att se intressant ut. Kanske var det stämpeln af det trägna arbetet, af försakelsen, af sorgerna, som så tecknats i dragen.

— Brukar Ni komma hit ofta, herr Strandberg? frågade Elly efter några ögonblicks tystnad.

— Så ofta jag har tid, gör jag ett litet besök här för att språka med gubben Lars. Han är så ensam och tycker ej illa om, att jag kommer. För mig är det små ljufva stunder, då jag är här, ty när jag sitter vid gamle Lars' sjukbädd, minnes jag alltid, huru jag som liten gosse satt bredvid min döende mor och hörde hennes röst. Den stugan var ändå mindre än den här, men jag höll den så kär ändå. Ni tycker kanhända, att detta borde vara bittra minnen för mig, men så är det dock ej, ty jag har alltid sökt hålla de löften jag gaf min moder, och alltid har jag sträfvat för att bli en god man. Således förstår Ni, att det är lika mycket för min egen skull som för den sjukes jag går hit.

Hon såg upp på honom med en halft förvånad blick. Var han då så egoistisk, att han gjorde det för sin egen skull? Nej, när hon mötte hans blick förstod hon honom. Han ville ej pråla med sina goda gärningar, utan tog hellre bort något af deras värde för att ej synas.

— Ja, jag förstår Er så väl. Lycklig Ni, som kan bringa andra glädje. Ack, om äfven jag kunde vara till någon nytta, men jag kan ej. Man måste nog, som Ni, ha erfarit något af nöden för att bli till gagn och glädje, där sorg och nöd råder, och jag har aldrig gjort det.

— Nu misstar Ni Er dock, min fröken. Inte behöfver man väl själf ha varit fattig för att kunna hjälpa de fattige? Har Ni ej erfarenhet se'n gammalt, hur man bör trösta i nödens kojor? Jag sade Er, att när jag kommer hit, minnes jag barndomshemmet. Men då ser jag också en liten ljuslockig flicka, som ibland kom till den fattige gossen och sade så många tröstande ord, när han gret, och hon målade för honom framtida dagar så ljusa, att han glömde gråta, blott för att lyssna. Och när gossens sjuka moder kved af smärta, då strök flickan med sin lilla mjuka, vänliga hand öfver den feberheta kinden och bad henne hoppas, ty hon blefve nog frisk igen. Har flickan glömt det där månne, nu sedan hon växt upp? Har hon det ej, då kan hon uträtta mycket i kojorna, mycket mer än den fattige studenten, som kanske blifvit litet sträf och hård under kampen för brödet. Minns fröken Haller när Elly var i torpet vid bäcken?

— Det glömmer jag nog aldrig, aldraminst när jag, som nu, sammanträffar med Er. Det var dock en lycklig tid!

— Är Ni ej lycklig nu då?

— Jag kan svara både ja och nej på Er fråga.

Det kom litet dröjande, och hon vände sig bort ifrån honom. Olof gick åter fram till sängen och frågade gubben, om han önskade något.

— Nej tack goda kandidaten, nu är det så bra så.

Det gläder mig att höra er båda tala. Jag kunde väl tro, att ni kände hvarandra. Kanske är det kandidaten, som skall ha den kära fröken?

— Nej Lars, det är det inte, svarade Olof, under det en brännande rodnad steg upp på hans kinder.

— Ack hvad ni ändå skulle passa bra för hvarandra!

— Tyst nu, Lars får inte tala så. Farväl nu. Jag skall snart komma igen.

Han vände sig till Elly.

— Går Ni med nu, eller stannar Ni kvar längre här?

— Jag går med, nu då jag ser, att Lars har det så bra genom Er hjälp.

De gingo båda ut. En ensam lärka sjöng högt i skyn, och en vänlig vårvind drog fram öfver ängen.

— Tillåt mig fråga, hur befinner sig Er far, herr professorn?

— Jo tack, han är rask som vanligt. Han talade just om Er härom dagen, att Ni är så ifrig att arbeta för nykterheten.

— Verkligen! Jag trodde, att han glömt mig för längesedan. Är han ännu lika förtretad på mig för min nykterhets skull?

— Det tror jag inte. Han sade tvärtom, att om Robert kunde bli sådan som Ni, skulle han vara glad.

— Ja, om han kunde det. Säg mig fröken Haller, söker Ni någonsin inverka på honom till det bättre? Ni bör kunna uträtta mycket där.

— Nej, jag kan inte. Det tyckes mig alltid så motbjudande att tala med Robert därom. Men säg mig, herr Strandberg, skulle ej Ni vilja försöka draga honom in på Er egen väg?

— Det blir nog ändå svårare. Som Ni förmod-

ligen vet, kan herr Lidén ej alls fördraga mig, ty jag är ändå en torparpojke ifrån hans fars gods, och af en sådan vill han ej taga råd. Flera gånger har jag sökt hjälpa honom i gång men alltid blifvit bortvisad, utom när han någon gång nödgats låta mig leda sig hem. Nu vågar jag ej försöket mer.

— Ack jo, gör det än en gång. För Ellys skull, gör det, till gengäld för den lilla flickans trösteord, om hvilka Ni själf nyss talat. Jag räknar Er ännu som min vän, fast vi måste gå på olika vägar, och just för att Ni är min vän, beder jag Er om detta.

Olof hade blifvit blek vid hennes ord. Han visste ej riktigt hur det kändes inom honom, men besynnerligt var det.

— Jag skall försöka än en gång då, för Ellys skull. Farväl fröken Haller.

— Farväl.

De voro straxt invid hennes hem. Olof hälsade och gick bort med snabba steg. Då han kom hem, satte han sig ned coh stirrade ut på den trånga gatan. Han hade lofvat Elly att försöka taga reda på Robert. Hur skulle han kunna hålla detta? Robert var så fiendtligt sinnad mot honom, och det är alltid svårt att se hur ens goda vilja och försök bli föraktade.

Robert och Elly voro förlofvade. Hon hade gifvit efter för faderns vilja i det stycket, fastän hon nog kände det litet underligt till en början. Som barn tyckte hon ej om Robert, och denna känsla fanns till en del kvar i hennes hjärta, ehuru den ej var så skarp som då. Inte var hennes förlofning ett steg af kärlek från hennes sida, utan fastmer en uppoffring. Det händer ju så ofta, att till och med så heliga förbindelser, som äktenskap, ingås utan någon djupare tanke på dess egentliga

betydelse. Professor Haller tyckte, att Robert var så passande för hans dotter. Patron Lidén var hans barndomsvän och därtill en rik man, som var att sätta värde på, och Robert var i professorns ögon en hygglig ung man. Att denne unge man var en drinkare, som gick allt längre på syndens väg, det brydde han sig ej mycket om, ty det skulle nog gå öfver med tiden. Man fick ej undra på om ungdomen vill roa sig litet. Då Elly gjorde sin far föreställningar om, att Robert kanske blefve en dålig make, svarade han alltid, att det förstod hon ej än.

— Men pappa, han försummar alldeles sina studier, sade hon en gång.

— Det är han inte ensam om, mitt barn, men han ligger ju ej i Upsala för att bli professor eller något sådant, utan bara för att få samla litet erfarenhet af lifvet. När han tröttnar på att vara här, reser han hem och tager sitt präktiga gods i besittning, och se'n är allt bra.

Professorn älskade Elly och ville gärna se henne lycklig, och han trodde säkert, att hon skulle bli det tillsammans med Robert. För fattigdom behöfde hon aldrig frukta, ty patron Lidén var mycket rik. Så hade han användt hela sin öfvertalningsförmåga för att Elly skulle gifva sitt bifall till förbindelsen, och han var glad, när hon gjorde det, så glad, att han alldeles inte såg det drag af smärta, som tedde sig i Ellys ansikte.

På senare tiden hade dock professorn börjat tycka, att Robert ej var som han borde. Han försummade äfven Elly för att få vara med i de muntra lagen. Det talades om stora skulder, som han gjort vid spelbordet, och om många alltför glada tillställningar, som Robert hade tillsammans med sina vänner. Det var, då en ny

historia om sådant kommit till professorns öron, som han yttrat till Elly, att han önskade, att Robert vore lik Olof. Eljest talade han aldrig om den otacksamme torparpojken, och Olof hade ej ens blifvit emottagen, då han en gång ämnade göra professorn sin uppvaktning.

Då Elly sade farväl till Olof, stod professorn i fönstret och såg på dem.

— Hvar har du varit Elly? var hans första fråga då hon kom in.

— Ute och promenerat, pappa.

— I sällskap med Robert?

— Nej, jag hade ej något sällskap, då jag gick bort, men sedan gick kandidat Strandberg med mig ända hit hem.

— Hvar träffade du honom?

Elly rodnade. Skulle hon nödgas tala om, hvar hon varit.

— Nå, hvar?

— I en liten stuga vid Svartbäckstull, hos en gammal sjuk gubbe.

— Hvad gjorde han där?

— Han läste i Bibeln för den sjuke.

— Och du då?

— Jag brukar se till gubben ibland, ty han är så klen och därtill ensam.

— Hvad hade då den där Strandberg att säga dig?

— Han talade om, hur skönt han kände det att få gå till de låga stugorna och hjälpa, så godt han kunde, då ingen ser och vet det.

— Jaså, han går också och gör barmhertighetsverk. Jag kan inte förlåta, att han var så egensinnig och stolt, när han skulle bestämma sig för en viss lefnadsbana, men jag måste erkänna den goda viljan och fliten hos

honom. Han blir nog något med tiden. Dock får du inte gå i hans sällskap.

Elly gick ifrån sin far, in i sitt eget lilla rum, där ingen störde henne. Där fick hon gifva sina känslor luft. Stora och heta rullade tårarne nedför kinderna, och djup var sucken, som smög öfver de darrande läpparna. Hur väl hon kände sig själf denna stund. Hon hade ej förstått, hur stort det offer var, som hon gifvit, då hon utan kärlek räckte sin hand åt Robert, men nu förstod hon det. Olof, torpargossen, hade fått för stort rum i hennes hjärta, och nu gälde det att vara lugn, så att ingen märkte det. Han var så god, så ädel, så full af hjärtevarm tro på Gud, och med lugn och förtröstan sträfvade han framåt. Hade Robert varit sådan, så skulle hon ha lärt sig värdera honom, men nu såg hon honom i en allt mörkare dager, eller rättare, mer och mer sådan han egentligen var.

Hon tog sin Bibel, som låg på ett litet bord, och satte sig att läsa. Länge hade hon försummat den, men nu ville hon söka lugn vid samma tröstekälla, där hon visste, att Olof ofta dröjde. Hon öppnade boken, och hennes första blick stannade vid de ord, som Olof läst för den sjuke i kojan.

— Kommen till mig I alle, som arbeten och ären betungade, etc.

Ja, hon kände, att hon ville komma nu, för att få ro i sitt hjärta.

Olof satt i sin ensliga kammare, och hans tankar gingo än till Elly, än till Robert, men helst stannade de hos den förra. Hon var honom kär se'n barndomen. För hennes skull ville han än en gång våga försöket att rädda Robert. All bitterhet försvann ur hans hjärta. Han ville kämpa nu, icke för egen lycka, men för an-

dras, och han kände sig stark, ty vid hans sida stod en, som kunde och ville hjälpa, en som gått före med efterföljansvärdt exempel: världens Frälsare.

FJERDE KAPITLET.

Spelare.

I den förgylda, rikt upplysta och fina krogsalen tedde sig ett rörligt lif. Nästan vid hvartenda bord sutto halfdruckna studenter, skämtande, skrattande och stojande. En allt för lätt klädd sångerska uppträdde med sina tvetydiga visor, åt hvilka den tanklösa hopen skrattade och applåderade.

Inne i ett mindre rum satt ett litet sällskap vid fyllda glas. Ditin gick sångerskan mellan nummerna för att skämta och dricka med studenterna.

— Sjung nu ett extra nummer för oss, lilla vän. Ni skall inte förlora på det, sade Robert Lidén, som var en af sällskapet.

— Hvad ger Ni mig då, om jag sjunger?

Robert öppnade sin plånbok och tog fram en hundrakronesedel.

— Sjung bara, och Ni får den här, men sjung då något riktigt lifvadt.

Och hon sjöng en visa, vid hvilkens åhörande en nykter, hederlig man säkert hade rodnat, men som nu, bland dessa lastfulla män framkallade ursinniga glädjetjut.

— Bravo, bravo! Här har Ni för besväret! Låt oss nu dricka också. Skaffa in champagne! ropade Robert med hes röst.

Vinet kom, och de drucko, sångerskan stoppade sedeln, som hon fått, i sin ficka och gick ifrån dem.

Det led emot midnatt. I stora salen var det nästan tomt men sällskapet i det lilla rummet satt kvar, sysselsatt med kortspel. Roberts plånbok var tom, ehuru han samma dag fått 500 kronor från sin far. Men han spelade ändå.

— Hur mycket håller du nu Robert?

— Tusen kronor, om du så vill, min kära Rudenkrants, jag skall väl ha något igen innan vi sluta, ty nu tänker jag vinna.

— Tag inte till så mycket Robert, sade en annan af sällskapet.

— Får jag inte ta' så mycket jag vill? Har jag inte rättighet till det?

— Jo, det har du visst, men du har redan förut spelat bort så mycket, att du borde vara litet försiktigare.

— Skall du hålla moralpredikningar för mig? Jag tror du blifvit bekant med torparpojken hemifrån, efter du kommer med dylikt. Nå, Rudenkrants, jag håller 2,000 kronor mot 200.

— Låt gå, få se om du har tur.

— Vänta ett ögonblick, hördes en lugn röst från dörren, och Olof trädde fram till spelbordet.

— Hvad vill Ni med det här? frågade Rudenkrants, i det han med ett försmädligt leende fixerade den nykomne.

— Ser man på, sluddrade den druckne Robert. Har inte det där helgonet kommit ända hit. Är det kanske för att ta' reda på mig?

— Ja, svarade Olof lugnt. Jag har kommit hit för

att träffa Er. Jag har något att samtala med Er om, och jag vore tacksam om Ni ville följa mig härifrån.

— Sköt Ni Er, min herre, vände sig Rudenkrants till Olof. Det är nu inte passande tid för visiter, och rummet är heller inte väl valdt. Du blir väl med om partiet, Robert?

— Visst blir jag med om det, som vi redan bestämt. Du kan komma hem till mig i morgon Olof, så få vi språka då, ifall du har något att säga mig.

— Nej, just nu måste jag tala med Er. Mitt samtal är nog viktigare än ett spelparti.

— Det där låter ju mycket vackert och allvarsamt, men jag går inte med hem. Vänta litet du Rudenkrants, jag skall gå med honom in i ett annat rum, så får han uträtta ärendet. Jag skall straxt komma tillbaka.

Han steg upp och följde Olof in i ett annat litet rum, medan Rudenkrants svor öfver den gemene nykterhetsaposteln, som han alls inte kunde tåla.

— Nå, hvad vill du mig nu? frågade Robert, sedan dörren mellan rummen var stängd.

— Jo, jag ville söka hindra Er från att begå flere dårskaper i kväll. Ni har redan spelat bort nog mycket till Er vän, som gör allt för att få ifrån Er de penningar Ni har.

— Och detta var ditt ärende? Hvem har bedt dig om det?

— Er far.

— Min far? Nu ljuger du. Han begär inte något sådant af dig.

— Ni tror mig ej, och dock är det så. Er far vet om Ert tanklösa lefverne, och genom professor Haller har han bedt mig att om möjligt draga Er från de då-

liga sällskaperna. Han inser att Ni går under, om Ni fortsätter längre på detta sätt.

— Hvem har då sagt min far, att jag har dåliga sällskaper? Är det du kanske?

— Nej, jag har ej gjort det. Han borde förstå det ändå, ty han får väl, som jag förmodar, betala Edra spelskulder, och han har kanske börjat tröttna på det.

— Och då skulle du taga vård om mig? Mycket intressant. Gå du och hälsa professor Haller, att jag är min egen herre och råder mig själf. Min far säger nog ingenting om det.

— Men tänk då på, att professor Hallers dotter är Er fästmö.

— Gör det dig ondt, att du själf ej fick henne. Sörj nu för dig själf du. Jag har inte tid längre. Adjö.

— Käre vän, gå med mig nu. Den där Rudenkrants skall vinna af Er de där 2,000 kronorna, om Ni spelar med honom, och Ni bör tänka något på hvad Ni gör.

— Det är min sak. Jag vill ej ha något mer med dig att göra. Jag går min bana, gå din du, och då blir det nog bra.

Han gick in igen utan en hälsning mer, och stängde dörren. Olof stod ensam. Hans försök hade misslyckats. På eftermiddagen hade han fått ett bref från professor Haller, hvilken bad honom komma hem till sig. Olof gick, och fick då höra hälsningen från patron Lidén. Han bad Olof om hjälp för sin son, ty han trodde, att Olof kunde vara tyst och ej för andra tala om hans bekymmer. Professorn själf bad honom äfven göra hvad han kunde. Det talades mycket om Roberts bekantskap med Rudenkrants och om deras myckna spel. Rudenkrants var en gammal öfverliggare, som afsigkomna

studenter kallas. Han hade ett klingande namn, men det var också allt. Dock var det nog, för att han skulle få vara med i de festliga lag där Robert var. Han lefde på hvad han lyckades låna eller spela af sina vänner, och i den sistnämnda konsten var han styf. Stora summor hade han redan spelat af Robert, och mer skulle han nog vinna. Då professorn talat med Olof om detta, frågade han:

— Nå, hur reder Ni Er nu, herr Strandberg?

— Tack, herr professor, det går bra för mig. Med en god vilja och lust för arbetet kan man uträtta mycket.

— Det gläder mig, att Ni sträfvar framåt. Ni hade rätt, jag får glädje af torparpojken. Det vore ogrannlaga af mig, att åter erbjuda Er min hjälp, men jag ber Er vara välkommen till mitt hus när Ni vill. Alla tala väl om Er, och Ni är värderad i de lärdes kretsar, såsom en man med framtid för sig.

— Jag tackar Er för Ert erkännande och för Er vänlighet att bjuda mig till Ert hem. Då jag sökt göra, hvad jag kan för herr Lidén, skall jag komma och säga Er det.

Han gick, med glädje i hjärtat, om också med en suck på läpparna. I hans svar till professorn låg ett afböjande af inbjudningen, som han så gärna velat antaga, men ej vågat. Vi hafva sett hur han sedan sökte Robert, och hur han äfven den gången blef bortvisad.

Robert satte sig åter vid spelbordet, då han kom in. Han var förargad på Olof, på professorn och sin far, ty han menade, att de ej borde befatta sig så mycket med honom.

— Nu fick du väl höra något riktigt roligt?

— Bry er nu inte om det, utan låt oss i stället dricka för att glömma den där odrägliga människan.

De fyllde glasen och drucko under skämt och skratt.

— Håller du ännu samma summa? frågade Rudenkrants.

— Ja, låt gå! Du skall få se, att jag har tur nu. Men han hade inte tur, ty innan de skildes, hade han fått gifva sin motspelare vexel på 2,000 kronor.

— Kommer an på torparpojken. Han förde otur med sig åt mig.

— Bättre lycka nästa gång, min kära Robert, svarade Rudenkrants leende, i det han stoppade vexeln i sin ficka.

Föga anade väl Robert, att det fans två hjärtan, som den natten innerligt bådo för hans räddning. Så var det dock, ty Olof låg på knä i sitt rum och framlade inför alla syndares vän den vilsegångne, medan Elly låg vaken på sin bädd och bad: Herre, styr du allt till det bästa. Rädda Robert undan förderfvet. Låt honom icke gå förlorad.

Skulle dessa böner blifva hörda? Skulle Robert blifva räddad? Det följande skall visa oss det.

FEMTE KAPITLET.

Brytningstid.

Det var 1 maj. En klar sol strålade öfver jorden. Öfverallt, i buskar och snår sjöngo fåglarna glada vårsånger, utför skogsbackarna porlade friska bäckar, på hvars stränder sipporna stodo vänligt nickande för hvarje liten vindfläkt, som drog förbi. Det var just

i brytningstiden, den tid då det friska vårlifvet segrar öfver vintern med dess dödskyla och dysterhet.

I Upsala föres den dagen alltid ett muntert lif. Gruppvis tåga studenterna genom stadens gator, sjungande sina friska vårsånger, och alla, som kunna komma ut från sina hem, äro den dagen ute för att se på det rörliga lifvet.

Men 1 maj sökes äfven annan glädje, än den man finner i sången eller i den friska, till nytt lif vaknande naturen. På krogarna samlas en tanklös hop för att dricka. Nöjeslystna dröja de där, utan att egna en tanke åt den fara, som ligger i att vara i sådana lastens nästen.

Robert Lidén var naturligtvis med på en krog. Hans ansikte blef allt rödare och obehagligare, hans röst alltmer skroflig och hes. I sällskap med Rudenkrants och några andra vänner satt han vid dryckesbordet.

— Nå, nu gå vi ut och höja våra glas för den där nykterhetsdemonstrationen, då den kommer hit, sade Robert.

— Nej, det bry vi oss ej om, det skulle kanske väcka för stort uppseende, svarade en annan.

— Om vi inte ska' gå? Jo jo men, vill ingen annan gå, så går jag själf. Du Rudenkrants går väl med?

— Hvarför inte? Det är ju 1 maj i dag, och då har man rättighet att ha litet roligt. Vi ska' väl höja ett lefve för nykterhetsmakarne.

— Bravo, det tycker jag om, skrattade Robert. Glasen klingade, det dracks hurtigt och med detta roade de unge männen sig, i väntan på demonstranterna.

På Vaksala torg var en väldig människomassa samlad. Standar och fanor vajade öfverallt och kring dessa

ordnade sig så småningom en högtidsklädd, allvarlig skara, led vid led, tropp vid tropp, med god sammanhållning. Musiken började, en liflig, frisk marsch, och det väldiga tåget satte sig i rörelse. Straxt efter musiken följde ett tjogtal studenter och främst bland dem Olof. Dessa voro det fåtal af studentkåren som öppet vågade ställa sig i de helnyktres led för att visa, att de kämpade för denna goda sak. Af många kamrater blefvo de denna dag utskrattade, men hvad gjorde det, sådant behöfde de ej fästa sig vid. De, som skratta åt och håna det goda, taga själfva den största skadan.

Den breda, långa Vaksalagatan var öfverfylld med folk. Alla ville följa med demonstrationståget, antingen för att le däråt, eller för att på något sätt visa sin sympati för saken.

De hade kommit en godt stycke framåt. Redan hördes musiken in på den krog, där Robert och hans vänner voro.

— Kom gossar, nu är det tid att göra honnör, sade Robert och fyllde glasen. Därpå gingo de ut på gatan. En del skrattade, andra sågo med undran och afsky på de fräcke unge männen, som så öppet ville visa sin lastbarhet, liksom vore de stolta öfver den.

— Det är sannerligen studenter med. Är det inte en skam för hela kåren, sade Rudenkrants.

— Och där ha vi torparpojken, tillade Robert.

— Han borde bestämt få smaka på vår punsch i dag. Det är ju 1 maj, och då ska man dricka.

— Vänta bara du bror, han skall nog få, svarade Robert.

Han gick ett par steg ut på gatan. Folket trängde på, så att en del af glasets innehåll rann ur, men dock ej allt. Nu var Olof midt framför honom.

— Här har du för allt besvär du haft med mig. Ska' bli mer en annan gång!

Han kastade det, som fans kvar i glaset, i Olofs ansikte. Den feta, klibbiga punschen rann ned utför hans kinder och på kläderna.

Höga rop af ovilja belönade detta prof på mod. Hade Robert ej dragit sig tillbaka så fort, som han gjorde, hade han troligen fått en välförtjent upptuktelse af den påträngande skaran.

Olof kastade en blick full af sorg på den rusige mannen, torkade med sin näsduk bort punschen från sitt ansikte och gick vidare, utan att säga ett ord. På andra sidan af gatan varseblef han professor Haller och Elly, och med ett matt leende hälsade han på dem.

Professorn vinkade vänligt med handen, men hans ansikte var mörkt, ty han hade väl sett, hvad som nyss skett.

— Låt oss gå, mitt barn, sade han till Elly, vi ha sett nog nu.

— Ack pappa, hur skall det väl bli med Robert? Att han kunde handla så midt ibland allt folket. Låt oss stå kvar här tills hela tåget dragit förbi, så gå vi lättare sedan.

— Ja barn, låt oss stå kvar då. Jag är både ond och ledsen. Roberts handling har han mest sorg af själf, Olof tog ingen skada däraf.

Nu hade tåget hunnit förbi. Professorn och Elly ämnade gå. Då hördes bredvid dem en sluddrande röst:

— Goddag svärfar. Är ni ute för att se på deras tokerier? Såg ni hur jag trakterade den där uppblåsta torparpojken, som alltid hänger efter mig och är näsvis? Nu kanske jag kan få vara i fred för honom.

Robert räckte fram sin hand mot professorn, men denne vände sig ifrån honom.

— Jag vill ej ha något att göra med en man, som kan handla så oförsynt, som du nyss gjort. Gå nu din egen väg Robert.

— Hvad, ingenting med mig att göra? Hur menar Ni, min kära professor?

— Jag menar, att ditt uppförande i dag är sådant, att hvarken jag eller min dotter bör vara i ditt sällskap. Professorn talade med dämpad röst för att ej höras af de förbigående.

— Menar Ni, att min förlofning med Elly ej skall vara längre?

— Det är saker, som vi ej böra afgöra på gatan. Gå nu, ty jag vill ej tala med dig längre. Du kan i morgon komma upp, så få vi afgöra, hur det skall bli. Någon ändring skall det blifva.

— Komma i morgon. Det är lika bra att afgöra det här. Jag förstår nog, att Ni är förargad på mig för den där Olofs skull, men, som Ni vill, jag drar mig, ty att stå som en pojke under Ert kommando är jag ej hågad till. Skall det bli slut?

— Ja, både på vårt samtal och på det andra. Gå nu.

— Se här då, ringen vill jag då ej bära längre. Skyll Er själf.

Han drog af sig sin förlofningsring obh kastade den på gatan framför Elly, som stod där blek utan att kunna säga ett ord.

— Kom, kom, hviskade hon till sin far.

Professorn böjde sig ned och tog upp ringen, vände sig och gick hastigt därifrån med sin dotter. Tysta nådde de hemmet. Då Elly kom in kastade hon sig

ned i en soffa och gret. Professorn gick fram och tillbaka på golfvet utan att säga något. Plötsligt stannade han framför Elly och sade:

— Känner du det mycket bittert, mitt barn?

— Ack ja pappa, det är så förfärligt, tycker jag.

— Älskade du då Robert?

— Nej pappa, älskat honom har jag ej, men jag har försökt lära mig det. Kanske hade det blifvit bra. Du vet dock, att det mer var din vilja än min känsla som dref mig att förlofva mig med honom.

— Tacka då Gud, att det är förbi. Värre vore, om du hade fäst dig mycket vid denne dålige man. Att han var så fördärfvad, trodde jag ej. Hur kunde han väl handla så nedrigt mot Olof? Tag nu af dig din ring, Elly. Jag hoppas, att det ej gör dig smärta.

— Jo pappa. Inte för min egen skull, men för hans, ty nu går han säkert under.

— Nåväl, så ha vi dock försökt rädda honom, men då intet lyckas, kunna vi ju ej hjälpa det. Och Olof den präktige ynglingen, har ju arbetat med honom så mycket han kunnat. Må han nu gå sin egen väg. De äro på olika banor dessa båda ynglingar. Emellertid skall jag i morgon skrifva till min vän Lidén om allt. Stackars far, när han får veta allt.

Därute pågick demonstrationen. Det väldiga tåget gick genom alla större gator och så åter till Vaksala torg. Där uppträdde en nykterhetstalare och höll ett kort föredrag. Varma voro orden, som gingo öfver hans läppar, allvarliga de sanningar han framställde för den lyssnande människomassan. Sist vände han sig till de få studenter, som deltagit i det stora demonstrationståget och yttrade:

— I hafven i dag räddat studentkårens ära. Eder

tillfaller hedern. Blygens aldrig att fritt som i dag stå under nykterhetsfanorna, ty där de svaja, är det strid för det goda, mot synd och last; där samlas de redlige, de ädle och renhjärtade, och det är ingen skam att vara med där. Skola studenterna blifva, hvad de säga sig vara, framtidens hopp, då måste de äfven lära sig handla så, att hvar och en kan blicka på dem med aktning och kärlek, och ingen, som besöker krogar och lastens nästen, vinner anseende och aktning. Striden, I få, mot last och brott, och I skolen vinna seger!

Sedan talaren slutat spridde sig de väldiga skarorna åt alla håll.

Ensam gick Olof mot sitt hem. Han kände sig ej mer hågad att vara bland kamraterna den kvällen. Då han kom hem fann han ett bref från professor Haller. Denne bad honom komma till sig, och Olof begaf sig genast på vägen. Med oro, och dock med en viss känsla af glädje, trädde han in i professorns rum.

— Välkommen min unge vän, jag ville gärna tala något med Er om Robert Lidén.

— Det är ej mycket att säga om honom herr professor, han tyckes vara ohjälplig.

— Ja, det tycks äfven mig så. Jag såg i dag hans beteende mot Er, och han var minsann inte alls bättre mot Elly och mig.

— Hvad, inte bättre mot Er? Träffade Ni honom då?

— Vi träffade honom, och han ställde till en scen på gatan, som slutade med, att hans förlofning med min dotter nu är uppslagen. Sorgligt blir det att underrätta hans far om allt, ty han väntade nog bättre af sin son. Tror Ni, att man kan göra något mer för Robert?

— För min del säger jag nej. Allt hvad jag kunnat, har jag gjort, men nu är det mig omöjligt att gå längre.

Därpå undrar jag ej. Tänker Ni väcka något åtal mot honom, för hans skamliga handling?

— Nej.

— Jag väntade detta svar af Er. Vill Ni, att jag skall meddela hans far något därom?

— På intet vis. Det blir nog ändå för honom.

— Tack, unge vän. Ni handlar ädelt. Jag skall nu skrifva till patron Lidén och bedja honom taga Robert hem. Glöm nu inte, att Ni alltid är välkommen i mitt hus. Ni har glömt min förra bjudning, har det tyckts, glöm nu ej denna.

— Jag skall ej glömma den, jag skall komma.

— Håll ord bara. Nu farväl.

— Farväl herr professor.

Olof aflägsnade sig, i sitt hjärta glad öfver, att Elly nu var befriad från Robert, men sorgsen äfven, ty han hyste djupt medlidande med den arme, förstörde studenten, som ej ville blifva räddad.

Denne hade emellertid återvändt till krogen. Han var uppretad men äfven skamsen öfver sitt handlingssätt. Nu skulle förtreten dränkas i ett riktigt rus, i perlande vin. De mera sansade kamraterna drogo sig bort, men Rudenkrants och ett par andra dröjde, och snart smällde champagnekorkarne, och dryckesvisor sjöngos med hesa, skränande röster. Till slut kommo äfven korten fram och spelet begynte. Robert förlorade som vanligt stora summor, men han tänkte inte därpå, bara han hade trefligt. Mot morgonsidan gingo »vännerna», medan Robert slumrade in på sin stol. Där satt han tills solen redan stod högt på himmelen. Då gick han

ut, med ett oredigt minne af hvad som hade passerat. Att han kastat bort sin ring, kom han dock ihåg.

Det var brytningstid i naturen, men också i människohjärtan. Robert hade nått sin brytningstid, Olof och Elly likaså.

SJETTE KAPITLET.

Rena känslor.

Vi måste åter göra ett besök i stugan utanför Svartbäcks tull. Gubben Lars har ej blifvit bättre, åtminstone ej till kroppen. Hela sommaren har han legat, och när nu höstsolen skiner matt genom rutan, då börjar den gamle känna att det kvällats för honom. Han har fattat de sköna ord, som Olof läste för längesen, och nu vet han väl, att äfven han, hur syndfull han än varit, dock är en kärkommen gäst till honom, som är alla betrycktas och lidandes vän. Ödmjuk hade han kommit till denne vän med brinnande böner om nåd och förlåtelse, och han behöfde ej gå bort ohörd. Frid bodde i hjärtat, och hoppfull var blicken, nu när han skådade målet nära.

Olof hade ej glömt sin gamle vän. Ofta kom han till stugan, ibland med bröd, och ibland för att såsom läkare gifva råd och hjälp, och hvarje gång han kom, togs den nötta Bibeln ned från skåpet, och så läste Olof mer om den gode herden, och om sabbatshvilan, som återstår för den trötta, längtande anden.

Äfven i dag är Olof i den lilla stugan, och Elly

sitter där ock. Hon hade kommit först, och kände sig ej alls förlägen då Olof kom, ty numera möttes de ofta där. Väl undrade Elly, efter det de mötts där första gången, om hon åter skulle gå dit, men hon fann ej något skäl att draga sig tillbaka för Olofs skull, då hon kunde hjälpa den sjuke. Så gick hon då, och när de båda råkade komma på samma gång tyckte gamle Lars, att det var så roligt, och i de ungas hjärtan fanns visst rena känslor, som sade detsamma.

Nu sutto de båda tysta och sågo på Lars. Ellys hand låg smekande på den kalla pannan. På Olofs knän låg Bibeln uppslagen.

— Läs litet mera för mig, goda kandidaten. Om den förlorade sonen är nog bäst.

Olof sökte rätt på denna berättelse och läste sakta. Då han slutat, såg han upp på gubben.

— Det är jag, är det inte, goda kandidaten?

— Jo, det är nog Lars, men han är återkommen nu.

— Ja, jag har fått lif igen, jag är återfunnen. Snart går jag nu till gästabudet, som är tillredt. Jag tycker riktigt, att jag hör någon, som kallar mig dit.

— Det är fadren, som kallar, käre vän. Bida tåligt, och han kommer snart med bud.

— Tack nu då, goda kandidaten, för att han varit så snäll emot mig. Och fröken sen, hon har då varit en riktig ängel. Herren skall nog belöna Er för allt Ni gjort för mig. Jag vet nog hur det skulle vara, fast det inte blifvit ännu.

Han satte sig upp, fattade Ellys hand och lade den i Olofs.

— Så skall det vara. Förlåt gamle Lars, men jag ville så gärna se er lyckliga, och om Ni följas åt, så bli Ni det. Nej, drag sig inte tillbaka fröken lilla. Kan-

didaten är den bäste herre som fins, och nog håller han Er kär. Håll troget tillsammans och Gud ger lycka. Nu kan Lars dö lycklig och nöjd. Tack för allt mina kära, mina enda vänner.

Lars sjönk sakta ned på bädden.

— Nu hör jag rösten igen. Ack, det är ju min gummas röst. Det är hon, som får hemta mig. Ja, jag kommer, jag ....

Orden dogo bort i en suck. Lars följde den kallande rösten. Frigjord ande svingade sig uppåt. Den förlorade, men återfunne sonen gick till gästabudssalen därofvan.

Olof och Elly sutto hand i hand och sågo på honom, men så möttes deras blickar. Tårar glänste i bådas ögon.

— Vår gamle vän har slumrat in i frid, sade Olof.

— Ja, nu är han lycklig.

— Och han lade våra händer samman. Säg mig, fröken Elly, få de allt framgent vara förenade?

Elly svarade ej, men hon såg så vekt på Olof och drog ej mer sin hand tillbaka.

— Jag kan och vill ej här orda om hur kär Ni är mig, det torde Ni nog förstå ändå, men gif mig dock svar. Skulle professorns dotter vilja göra den fattige gubbens sista önskan till verklighet och blifva torparsonens brud?

— Olof, du behöfver ej fråga, jag är din, och jag har alltid varit det. Min hand lägger jag så tryggt i din, ty hvem är den bättre värd än du. Kan Lars från sin ljusa himmel se oss, så skall han glädjas, och äfven vi få ju vara glada, då vi äga hvarandra. Jag är din.

— Tack Elly. Nu har jag någon att kämpa för,

nu skall jag segra, äfven om det hvarje dag skulle bli storm och strid.

Mildt kysste Olof sin brud på den rena pannan, hvarpå de beredde sig att gå. Hvilken högtidlig frid det låg öfver allt i den lilla stugan där döden och kärleken gästade på samma gång. Inga långa tal behöfdes där, för att två hjärtan skulle förstå hvarandra; inga fadda försäkringar om evig trohet hördes, ty rena, heliga känslor behöfva ej ord för att uttryckas, och här, i dödens närhet, var det endast rena känslor som härskade.

Elly bredde lakanet öfver den dödes ansikte och så vände hon sig till Olof.

— Han tackade oss, och vi kunna tacka honom, ty har icke han del i vår lycka?

— Jo, han har del i den, och jag tackar honom, men först tackar jag Gud, som så underligen leder allt. Sof i ro, gamle trötte vän, vi glömma dig aldrig.

De gingo och stängde dörren efter sig. Därinne slumrade Lars, men hans fria ande jublade högt öfver jordens besvär, medan Olof och Elly lyckliga gingo vid hvarandras sida framåt vägen.

SJUNDE KAPITLET.

Far och son.

Patron Lidén gick fram och tillbaka på golfvet i sitt arbetsrum, försjunken i djupa tankar. Han höll ett öppet bref i handen, och ibland kastade han en blick därpå. Den gamles ansikte var blekt, och han

såg sjuk ut. Han gick ej mer så upprätt som förr, blicken var ej mer så stolt och fast, och den själfbelåtna tryggheten tycktes till stor del ha vikit ifrån honom. Därtill hade han blifvit mager.

— Nej, nu står jag ej ut längre med detta, sade han för sig själf, Robert måste börja ett annat lif. Han har nästan ruinerat mig med sitt galna lefnadssätt. Hur skulle jag kunna tro, att han, mitt enda barn, skulle bli en sådan! Och jag, som så ofta sagt att rusdryckerna äro bra att ha. Nej, de äro den största förbannelse som fins.

Han stälde sig vid fönstret och började åter läsa på brefvet, som han höll i handen. Hvad hade då Robert skrifvit? Må vi kasta en blick öfver den gamles axel och läsa.

Käre fader!

Åter måste jag bedja dig sända mig litet pengar, ty jag har haft så stora utgifter på sista tiden. Om några dagar reser jag hem, ty jag finner det ej roligt här längre. Äfven den här gången blef jag kuggad, och nu har jag ej någon lust att försöka mera. Pappa kan vara viss om, att det är professor Haller, som har stor skuld i, att det gått dåligt. Jag kan ej tåla den herrn. Alltsedan dottern blef förlofvad med den där Strandberg har han visat sig mycket ovänlig mot mig, och för öfrigt äfven förut. Han tålde visst inte att jag gjorde mig fri ifrån dem. Jag behöfver ju ej mer säga pappa att jag känner mig belåten med att vara dem kvitt, ty jag vill ha min frihet, och professorn behagade ta mig i upptuktelse, för att jag var i sällskap med några glada kamrater. Nu lefver jag, som jag vill, och då går det bra. Då jag nu reser hem tar jag med mig min vän Rudenkrants. Hoppas att han blir lika väl-

kommen som jag. Sänd mig nu genast 500 kronor, så är jag tacksam, och om några dagar återser pappa sin tillgifne gosse *Robert.*

— Återser honom ja, men hurudan, suckade gubben.

— Hur är det med gubben min? frågade i detsamma en vänlig röst och fru Lidén kom in i rummet.

Hon var en liten liflig kvinna med godt utseende. Hennes hår var grått, ehuru hon för öfrigt ej tycktes vara så gammal, men hennes ögon voro så fulla af varm vänlighet, och kring munnen låg ett så hjärtegodt leende, att man ovillkorligen kände sig väl till mods i hennes sällskap. Hon hade uppehållit mannens mod genom sina tröstefulla ord, då han kände sig bruten och dyster i pröfningens stunder, och på senare tider behöfde han så väl hennes kärlek och tröst, ty Robert gjorde honom mycken sorg.

— Ack, kära lilla gumma, det är rätt bra på sätt och vis, men jag är så bedröfvad för Roberts skull, svarade patronen på hustruns fråga.

— Var inte ledsen nu, det blir nog bättre då han kommer hem.

— Kanske, och kanske inte. Nu har han den där vännen med sig, och genom professor Haller vet jag, att det inte är någon bra karl. Om vi bara kunde få bort honom snart, blefve det bättre.

— Ja, han stannar väl inte så länge.

— Hvem vet! Sådana där herrar äro i vanliga fall efterhängsna. Det är han, som gjort Robert till en spelare, och du vet ju, att Robert spelat bort mycket pengar.

— Han ändrar sig nu, när han kommer hem. Vi ha dem väl snart här, ty i dag komma de nog.

I detsamma rullade patronens droska med rask fart

uppför den breda allén, och muntra skratt hördes från de två männen. som sutto i densamma.

— Här ha vi dem nu. Jag måste skynda mig ned. Var inte ledsen nu, min käre gubbe.

Fru Lidén skyndade ned, och patronen lutade trött sin panna mot fönsterkarmen. Endast han visste hur allt var ställt, ty det tyngsta ville han ej anförtro sin hustru, hon hade nog ändå. Men med Robert skulle han tala redan samma dag, det var af nöden.

De unge männen hade stigit ur vagnen och gingo uppför trappan, välkomnade af fru Lidén.

— Du kommer då ändtligen hem, Robert. Nu skall du inte så snart få resa ifrån oss igen.

— Vi få väl se, mamma lilla. En tid skall jag dock stanna hemma, och Rudenkrants blir också din gäst en tid, du har väl ingenting emot det?

— Hur kan du fråga så, kära barn. Men kommen in nu, så få vi kaffe.

De gingo in och slogo sig ned i den svala, vackra salen. Snart kom patronen in till dem. Robert ryckte till, då han såg hur förändrad fadern blifvit.

— Är du inte frisk, pappa?

— Åhjo, det går väl an. Bättre kunde det dock vara, men det få vi tala om se'n. Välkommen herr Rudenkrants.

— Tack, herr patron, svarade denne, det är mig ett verkligt nöje att få besöka min väns föräldrahem.

Patronen bugade sig tyst, och satte sig. Medan de drucko kaffe, samtalade de om Upsala.

— Nå, hur är det med professor Haller nu?

— Vet inte, pappa, jag har ej sökt upp dem för att höra efter. De må bra, förmodar jag.

— Har du träffat herr Strandberg något då?

— Jag umgås inte med sådana som han.

— Finge du alltid så godt sällskap, som han, så kunde du vara glad. Han vann ju stort erkännande för sin sista vetenskapliga afhandling?

— Det sägs så. Somliga äro gynnade af lyckan, men man vinner numera mest genom att krypa.

— Du vill väl ej säga att han gjort det?

— Jo, det vill jag. Det har han alltid gjort, ända se'n han var en liten pojke och sprang kring backarna här i sina trasor.

— Ett stort misstag, kära Robert. Genom professor Haller vet jag att Strandberg kämpat sig framåt ärligt och arbetsamt. Du skulle ha tagit exempel af honom.

— Pappa, nu blir du stygg.

— Kanske. Vi få tala om det där en annan gång.

Rudenkrants satt tyst. Han tycktes ej befinna sig riktigt väl i den allvarlige åldringens närvaro. Då de suttit en stund frågade han Robert, om de ej kunde gå ut i parken.

— Jo, kom bara. Det är ju inte så mycket att se, men vi gå ändå.

Då de kommit ut, frågade han genast, om ej Robert ville följa med in till staden en stund. Bara en liten stund.

— Nej bror, det är ju första kvällen jag är hemma.

— Men vi kunna ju vara tillbaka kl. 9. Kom an, vi gå nu, så tro de att vi tagit oss en liten promenad.

Den lättledde Robert följde med. Till staden var det ej mer än två kilometers väg, en lagom promenad. På det största hotellet stannade de, drucko och spelade tillsammans med ett par andra unge män, och först fram emot midnatt begåfvo de sig tillbaka, men gå kunde

de ej, utan måste åka. Vid återkomsten stod fru Lidén på trappan, med tårar i ögonen, och inne i salen gick patronen blek och dyster. Han hade sjunkit ihop ännu mer, tycktes det, och smärta låg i hvarje drag i hans ansikte.

— Jaså, mor, du är uppe ännu, sluddrade Robert, då han steg ur droskan och raglade fram till trappan. Vi togo en liten promenad till staden och blefvo fördröjda litet.

— Ack Robert, hur kunde du göra så!

— Börja inte med några predikningar nu. Sådana har jag hört nog af torparpojken i Upsala. Har pappa lagt sig.

— Nej, han är i salen och vill nog tala med dig.

— Det får han göra i morgon. Gubben är väl inte vid godt humör nu. Vi gå och lägga oss i stället. Hvar är Rudenkrants' rum?

— Jag skall visa honom det, medan du går in till pappa.

— Jag går inte in till gubben i kväll. Han borde vara i säng redan nu. När man är gammal skall man inte vara uppe så sent.

— Kom nu Robert, hördes patronens röst, i morgon ha vi nog att tala om, men äfven nu måste jag säga dig något. Din vän reder sig nog själf, tänker jag.

Han tog Robert i armen och drog honom in. Rudenkrants, som var mycket drucken följde småsjungande med fru Lidén.

— Tror frun, att gubben är rasande på Robert, för att vi gingo ut?

— Det torde Ni ej behöfva fråga. När ens enda barn handlar så, har man rättighet att bli ledsen.

— Ett sådant elände att ha sådana gamla jollriga

gubbar att göra med. Nej, tacka vet jag att vara sin egen herre och slippa stå under förmyndare.

— Här är Ert rum. Godnatt.

— Ja, godnatt, min kära fru Lidén. Tusan så artigt att Ni följde mig.

Han gjorde en liten bugning för henne och gick in. Den gamla frun suckade och återvände till en annan del af huset.

I salen satt Robert i en stor ländstol, medan fadern stod midt framför honom.

— Hvad är din mening med detta, Robert? Du tar med dig en sådan där vän, och så börjar du första dagen i hemmet på ett sådant sätt. Du borde blygas. Var viss om, jag skall ej tillåta, att du handlar så mera.

— Är det kanske din vilja, att jag skall vara som en liten pojke? Jag har varit ute så länge nu, så att jag vet hvad jag gör. Om jag går ut en stund och blir fördröjd, så är det väl min sak och inte din.

— Väl Robert, må det vara din sak, men då vill jag äfven att allt annat, som hör till ditt lefnadssätt, skall vara din sak. Jag vill då ej ha mer med dig att skaffa.

— Nej, det tycks så. Du tycks ha tagit intryck af din korrespondens med torparens pojke. Men jag har ej lefvat så, att du behöfver gräla på mig redan första kvällen jag är hemma. Om jag roat mig en smula, är det då för mycket?

— Ja, min son, på det sätt som du roat dig, är det för mycket. Har du tänkt öfver hvad ditt vistande i Upsala kostat mig?

— Det är ju sant, det har kostat, men hvem skall ha din förmögenhet om inte jag? Om jag nu gjort af

med något mer, än som varit nödvändigt, så hoppas jag slippa höra något för det.

— Något mer! Skall jag säga dig, hur mycket du förslösat? Jo, största delen af min förmögenhet, och det på några få år. Du har druckit och spelat, du har ej ens dragit dig tillbaka för att teckna mitt namn på växlar, som du gifvit ockrare. Därtill har du tagit dina föräldrars glädje och hopp. Är det ej nog! Du har blifvit en usling, Robert!

— Säg inte om det där! Du öfverdrifver nu, pappa! Jag tänker inte ändra mitt lefnadssätt för dina nycker och galenskaper. Jag är karl att sköta mig själf. Kom ihåg att jag är myndig.

— Nog skall jag komma ihåg det, men från och med i dag betalar jag inga skulder för dig; utan du må reda dig själf därmed. Nu är du hemma och har allt hvad du behöfver. Du tycks ha glömt att jag är din far. Jag förlåter dig det nu, men beder dig på samma gång, att alltid påminna dig, att det ännu är jag som bestämmer öfver hemmet, huru där skall vara. Gå hvar du vill, men uppför dig aldrig här, såsom du gjort i dag. I morgon torde du bedja din vän att lemna vårt hus.

— Tyst gubbe, jag vill ej höra mer. Jag skall gå genast ifrån ett hem, där man bemöter mig så här. Adjö nu, jag vill inte hindra dig att sofva. Hvad min vän angår, så må du själf säga till honom i morgon, att han träffar mig i staden.

— Lugn nu Robert. Så här duger det ej. Du måste höra din far. Att jag är sträng är min rättighet, ty du har uppfört dig illa. Jag blir vid hvad jag nu sagt. Gå till ditt rum pojke.

Den gamle pekade på dörren och då Robert dock

satt kvar, lade han sin hand på hans skuldra och sade:

— Gå till ditt rum och sof nu. I morgon få vi talas vid mera; hoppas att du är nykter då.

— Låt bli mig, brusade Robert upp, och i det han reste sig, stötte han sin far ifrån sig med sådan kraft, att den gamle föll omkull. Han slog hufvudet så hårdt mot kanten af ett skåp, att han svimmade. Fru Lidén, som hörde bullret skyndade in. Häpen stannade hon innanför dörren, men blott ett ögonblick, därpå kastade hon sig ned bredvid sin make, lyfte upp hans hufvud och ropade honom vid namn. Patronen hade fått ett stort, djupt sår midt i hufvudet af slaget mot skåpet. Det blödde starkt, och blodet flöt ned öfver hans grå lockar, färgande dem röda.

— För Guds skull Robert, spring efter någon af tjenstefolket, så att vi få hjälpa din far! Skynda dig!

Robert skyndade ut, utan att svara. Han hade blifvit nästan nykter, då han såg sin far falla, men han kom sig ej för att hjälpa honom. Snart kommo ett par tjensteflickor in, och med deras tillhjälp lyftes patron Lidén upp på soffan, där han så småningom kom till medvetande.

— Hvad har händt? var hans första fråga.

— Det skall du ej fråga om nu, gubben min. Orkar du gå med till sängkammaren nu, tror du?

— Visst gör jag det. Ack, nu kommer jag ihåg! Robert, Robert, min son!

Han lutade hufvudet i händerna, medan frun lade en duk öfver det blödande såret på hjässan. De ledde den stackars gamle mannen in i sängkammaren, där de lade ett förband om såret, så godt de kunde.

— Säg till en af drängarna att genast åka in till staden efter en doktor, sade fru Lidén till en tjenste-

flicka. En kort stund därefter rullade en vagn bort från herregården.

Robert stod ensam kvar i salen. Han kände, att han gjort något, som var mycket illa, men hans hjärta var dock så förhärdadt i lasten, att han ej ens ångrade sin handling. Han tyckte, att hans far handlat orätt mot honom, och att han var för gammal att bli bemött som en pojke. Han gick upp på sitt rum för att sofva, men han kunde ej, utan låg vaken, kastande sig fram och åter på sin bädd.

Det var redan morgon, då läkaren anlände från staden. Han lade genast ett riktigt förband på den sjukes sårade hufvud, men han insåg äfven, att såret här ej var det farligaste. Patron Lidén var sjuk både till kropp och själ. Roberts uppförande var den egentliga orsaken, ty den gamle älskade sin son, oaktadt alla hans stora fel. Men det fans andra orsaker äfven. Hur väl han än sökt sköta sin stora egendom, hade den dock gått med förlust de senaste åren, och patronen var ej mera rik. Bruten och svag låg han på sin bädd och såg frågande på läkaren.

— Jag får väl gå upp igen i dag?

— Nej, herr patron, nog får Ni hålla Er i sängen en tid, i annat fall kan det bli farligt.

Patronen suckade djupt, och det gick ej för den sorgsna makan att trösta honom, hur hon än försökte. Och det blef aldrig bättre med honom. Det onda urartade till svår hjärninflammation, och efter blott en vecka, hängde hvita lakan för fönstren till patron Lidéns sängkammare. Läkaren hade gjort allt, som stod i hans förmåga att göra, men förgäfves. Vi vilja ej åter söka skildra händelserna vid en dödsbädd, vare det

nog sagt, att där satt en förtviflad maka, som miste hvad hon egde kärast.

Robert hade tillsammans med vännen Rudenkrants fortsatt det lif han börjat första kvällen. Hvarje dag gingo de till staden där de trifdes bäst på den fina krogen. Då Robert någon gång gick in till sin far, var han ej nykter, och hans besök voro därför ej till någon glädje. Sista dagen patronen lefde, stod Robert vid hans sjukbädd.

— Jag förlåter dig Robert, glöm ej din mor, då jag är borta, sade den döende.

— Var lugn pappa, jag skall göra mitt bästa.

Ingen tår, inte en suck ens, då han stod hos sin döende fader. Synd och last hade förhärdat hans hjärta, och han tyckte, det var bäst att bli af med den gamle, som blott sökte hindra honom att lefva hur som helst. Rudenkrants, den afsigkomne och hjärtlöse vännen gjorde allt för att få Robert att förblifva, sådan han var, ty det var ännu något att förtjena på honom.

Då begrafningen, som firades med stor ståt, var öfverstökad, sutto Robert och Rudenkrants i den förres rum och samtalade.

— Du kan vara glad, att du är fri från gubben. Bättre att vara sin egen herre än att stå under förmyndare. Nu låter du mig väl snart få något af den där lilla skulden, du har till mig. Som du förstår, så behöfver jag pängar, och nu är du rik.

— Hur mycket vill du ha då? Allt kan jag nog inte ge dig nu.

— Om jag denna vecka får 3,000 kr., så får det öfriga vara så länge.

— Du skall få det. Nu är jag min egen, och då bör jag väl göra mig fri björnarna.

— Det är rätt taladt. Ska vi inte fira din frihetsdag med ett glas vin åtminstone?

Robert gick ut och sade till en tjensteflicka att bära in ett par buteljer vin, och inom kort sutto vännerna, flitigt pokulerande och gladt samspråkande med hvarandra, medan den stackars enkan gick af och an i sin makes rum, gråtande och sorgfull.

Då modern om en stund sökte Robert, för att få tala med honom, fann hon honom med spelkorten i hand. Till och med på en sådan dag skulle han hängifva sig åt lasten.

— Kom Robert, jag har något viktigt att tala med dig om, sade fru Lidén.

— Men kan du då inte vänta tills i morgon, mamma? Vi ha det ju trefligt nu, du kan gärna sitta ned här och prata.

— Du borde blygas att bedja mig det. Har du ej ens en stund för din mor den dag, då din far bäddas i grafven, då är det bra illa. Kom nu får jag säga dig några ord af vikt.

Robert lade korten ifrån sig, fyllde sitt vinglas och tömde det i ett drag och följde därpå motvilligt med modern, under det Rudenkrants gjorde några obehagliga miner bakom den gamlas rygg.

I Roberts hjärta hade det kommit en känsla af obehaglig fruktan, allt sedan han stött omkull sin far den där dagen. På sätt och vis ställde han sig själf såsom en orsak till dennes död, men umgänget med Rudenkrants kom honom oftast att glömma både fadern och allt annat, som han borde tänka på. Icke så, att han viljelöst följde vännen hvart som helst, ty hans eget sinne, hans egen böjelse drog honom längre och längre bort på drinkarens och den lastbares farliga väg.

Han följde sin moder, då hon nu manade honom att gå med. Deras samtal rörde sig om faderns affärer, som nu måste ordnas, om hvad man borde företaga för kommande dagar och äfven om sorgen öfver den döde. Men så snart modern sökte anslå någon vekare sträng i Roberts hjärta, skyndade han att tala om något annat. Robert skulle nu stanna hemma och sköta egendomen, och trots moderns böner, försäkrade han att äfven Rudenkrants skulle stanna kvar. Ej ens moderskärleken kunde med de milda orden tränga igenom de förskansningar af synd och last, som byggts upp kring Roberts hjärta. Hans ord voro bittra, och vittnade om, att nu ämnade han bli herre i hemmet, och skulle ej låta sig ledas af någon annan än sig själf. Han gick sin bana, och föga tänkte han på, att han krossat moderns hjärta, liksom han förut krossat faderns. Hvad skulle väl slutet blifva?

ÅTTONDE KAPITLET.

Lycka.

Det firades bröllop i professor Hallers våning i Upsala. Olof och Elly förenades med hvarandra för lifvet. Sedan de vid gamle Lars' dödsbädd yppat, hvad de kände för hvarandra, hade de ofta träffats, och de lärde allt bättre och bättre känna och värdera hvarann. Då Olof gick till professorn för att tala med honom om saken, bäfvade han, ty ovillkorligt trängde sig många underliga minnen inpå honom. Han var ju i alla fall torparpojken, så snart han stod inför professorn.

Elly hade sagt sin far, att hon höll Olof kär, men hon hade aldrig fått tillfälle att närmare lära känna hans tanke därom, ty så snart hon började tala om Olof, hade professorn alltid något helt annat att säga henne. Men då Olof själf kom, gick det ej längre att draga sig undan, utan måste han nu tala i ämnet. Efter en vördnadsfull bugning, som professorn besvarade med en liten tvär nickning, började Olof:

— Förmodligen vet Ni, herr professor, hvad mitt ärende i dag är?

— Jag anar det, ty jag har genom Elly fått veta, hur Ni går och drömmer, som ett barn, med alla möjliga tokerier i tankarna.

— Säg ej så, ty här är ej fråga om tokeri.

— Hvad kallar Ni det då?

— Jo, jag kallar det för en sak af största allvar och vikt, och jag vet, att det steg jag tagit, då jag i dag gått hit för att tala med Er i detta ämne, är ett af de viktigaste för mig.

— Och Ni vill verkligen begära Elly af mig?

— Ja, jag vågar komma med en sådan begäran, herr professor. Ni vet lika väl som jag själf, allt hvad som rör mig, och ändå kommer jag. Det var Ni som hjälpte mig att taga de första stegen på vägen, Ni lärde mig taga vara på den kraft, som låg inom mig, då Ni en dag lemnade den nybakade studenten att reda sig på egen hand, och nu är det Ni, som skall afgöra äfven det, hvarom nu är fråga. En gång lofvade jag Er, att Ni skulle få heder af torparpojken. Nu har jag hunnit så långt, att jag vågar begära Er dotters hand, och då har jag ju kommit ett godt stycke på vägen. Hvad ger Ni mig för svar, herr professor?

Professorn svarade ej på frågan utan slog i stället in på ett annat ämne.

— Ni fick ett ovanligt erkännande för Er sednaste vetenskapliga afhandling.

— Ja.

— Handlade den inte om alkoholens inverkan på den mänskliga organismen?

— Jo; den rör just det ämnet. Som herr professorn vet, så har jag alltid varit en nykterhetsvän, och när jag nu kan verka för nykterheten på detta sätt, så gör jag det med största glädje. Kanske skall min afhandling komma någon att lemna drinkarens väg.

— Och nu har Ni ju börjat praktisera här i staden. Hur lyckas det för Er?

— Bättre än jag någonsin vågat hoppas. Jag är alldeles öfverhopad med arbete.

— Nå, det gläder mig. Jag får heder af torparpojken. Fortsätt bara med mod, och det kommer att lyckas Er väl. Ni har segrat, trots allt motstånd och alla svårigheter.

Han gick till dörren och ropade på Elly. Hon kom in genast.

— Se där din trolofvade, min dotter. Må Gud gifva Eder sin lycka.

Olof såg på professorn. Han kunde ej riktigt fatta, det han hörde. Nyss trodde han, att allt hopp var ute, och nu, nu blef det så helt annorlunda.

— Är det sant, herr professor?

Olofs röst darrade, då han framställde frågan, och Elly hade gömt sitt rodnande ansikte vid faderns bröst. Mildt lösgjorde den gamle sig från dotterns omfamning, sköt henne bort till Olof, i det han sade:

— Gud välsigne eder barn. Du har förtjent henne,

Olof. Hon har dig kär. Så tag henne och vårda henne, som jag har gjort.

Han strök bort en förstulen tår, som tittade fram i ögonvrån, och gick ut.

Många ord växlade ej Olof och Elly den dagen, de voro alltför lyckliga, och det är besynnerligt, att då man känner sig lyckligast och borde ha mest att säga, då är man tyst. Hur rikt språket än är, saknar det dock ord att uttrycka ett människohjärtas alla olika känslor. Det var visst sådana outsägbara känslor, som hade intagit de båda ungas sinnen.

Så hade de då blifvit förlofvade, och nu sammanträffa vi med dem på själfva bröllopsdagen. Ett lysande sällskap var samladt för att fira de bådas förening. Ingen enda af universitetets professorer saknades, och alla tycktes hysa stor tillgifvenhet för Olof. Denne stod, jemte sin brud vid ett fönster och såg på det rörliga lifvet därinne.

— Guds vägar äro ändå bra underliga, sade Olof, tycker du ej det Elly? Hvem kunde väl tro att du och jag någonsin skulle förenas för lifvet?

— Men, som Gud styr är dock bäst, Olof. Hans vilja är att vi skola vara lyckliga, och det äro vi ju i dag?

— Ja, mer än lyckliga.

Professor Haller samtalade med en af sina kolleger. Samtalet hade fallit på det gamla, och till sist frågade vännen, om professorn hört något om den unge Lidén.

— Ja, men ingenting glädjande.

— Han lefver väl om likadant ännu?

— Mer än någonsin. Den där Rudenkrants förstörde honom alldeles. Af patron Lidéns stora förmö-

genhet fins intet kvar nu. Jag har hört, att äfven herregården skall säljas.

— Har det verkligen gått så långt? Men det fanns ju stora rikedomar?

— Genom spel och dryckenskap tar det dock slut. Ingenting är lättare än att göra sig af med det man eger.

— Än den gamla modern då? Hon är väl kvar hos sonen?

— Hon bor hos en vän i staden därbredvid. Robert blef så elak mot henne, att hon måste flytta. Kanske fruktade hon det skulle gå med henne som med patronen själf.

— Hur gick det med honom då?

— Du har ej hört det? Jo, pojken skuffade i vredesmod till honom, så att han föll och slog sig i hufvudet mycket illa. Sedan kom han inte upp mer. Det var väl annat, som hjälpte till, men därneråt talas nog om, att sonen har skulden.

— Det har jag då aldrig hört. Är den där Rudenkrants kvar hos Lidén ännu?

— Ja, så länge det fins något mer att få stannar han nog. Men det är visst inte mycket kvar. Stackars Lidén, han valde en dålig bana. Han skulle ha följt Olof, när han hade tillfälle. Du vet ju, att Olofs far var torpare åt gamle Lidén. Men äfven en torpares son kan bli en bra karl, när han går rätta vägen, det ha vi ett säkert bevis på i Olof. Jag mins, när Olofs mor dog, då sade Robert spotskt, att Olof skulle bli torpare åt honom en gång, men Elly spådde, att det nog skulle bli något bättre af honom, och hon hade rätt.

— Ja, det är ju underligt så olika banor människorna få gå, den ene från höjderna ned i djupen, och den andre tvärtom. Dock är det nog, som jag hörde

din måg säga, att utan Gud och hans kraft vinnes ingenting.

De båda herrarna gingo bort till Olof och Elly. Professorn slog sin svärson på axeln och frågade i glad ton:

— Nå Olof, är du nöjd nu, eller tänker du fortfarande sträfva, som du gjort hittills?

— Visst skall jag fortfara att arbeta. Det går inte för mig att låta bli, men min sträfvan blir litet förändrad nu.

— Hur menar du då?

— Jo, nu skall jag sträfva för min hustrus och min lycka, för ett hem, där Guds goda änglar kunna hålla vakt.

— Rätt så, min son! Jag är viss, du skall lyckas. Men kom nu, jag glömmer ju alldeles, att vi skola dricka er skål i kväll.

Olofs ansikte mulnade, Elly såg skälmsk ut och professorn log, då han gick till matsalsdörren. Därinne skulle då de nygiftas skål drickas. Elly hade all möda att draga Olof med sig. Huru förvånad blef han ej, då han på det stora bordet fann, visserligen en mängd glas och karaffer, men ej några spritdrycker, ty af karafferna voro en del fyllda med frisk saft och andra med vatten.

— Mina damer och herrar, tog professorn till ordet, säkerligen sen I med förundran på det, som fins på bordet, men då jag fått förklara saken för Eder, hoppas jag att I skolen blifva nöjda. Som I veten är min svärson ifrig nykterhetsvän, och hans idéer ha smittat äfven mig. Förr höll jag det ej för orätt att »njuta drufvans ädla safter», som man plägar uttrycka sig; men numera få inga rusdrycker finnas i mitt hus.

Jag är viss om, att vi i alla fall skola kunna dricka de ungas skål, kanske med större hjärtlighet, än om vi hade en massa gift att förtära. Därför, fyllen Edra glas och låt oss dricka till deras lycka.

Oaktadt det fanns många, som nog hellre velat ha ett glas punsch eller vin, höjdes dock starka bravorop vid professorns tal, och i Olofs öga glimmade en klar tacksamhetens tår. Glasen fylldes och där dracks och hölls tal, men ingen blef rusig.

Långt in på natten fortsattes den glada bröllopsfesten, och ingen af gästerna tycktes känna sig missbelåten med den Då alla gått, och endast några intimare vänner funnos kvar, tryckte Olof sin svärfars hand och sade:

— Ett hjärtligt tack för skålen. Aldrig skall jag glömma den. Jag är så innerligt glad, att jag vunnit så mycket med mina nykterhetssträfvanden.

— Du har bara ledt gubben in på en annan bana, min käre gosse. Du hade rätt, och du har själf sagt, att det rätta skall segra.

— Ja, det skall segra, och jag skall alltid kämpa för det, och Elly skall hjälpa mig i striden. Icke sant, Elly?

Hon såg upp på honom, och hennes blick var ett säkert, trofast svar.

NIONDE KAPITLET.

Slutscener.

I sitt lilla trefna hem i K. satt förste stadsläkaren Olof Strandberg och läste dagens tidning. Han hade för en liten stund dragit sig tillbaka från det ansträngande arbetet och tycktes så nöjd och belåten. Han hade flyttat från Upsala en kort tid efter sitt bröllop, då han erhållit en utmärkt plats i den stad, invid hvilken hans barndomshem låg. Där trifdes han så väl, där vakade alla minnen från fordom, där drömde han om längesen hänsvunna dagar och fröjdade sig i stilla lycka.

Ett helt år hade han varit där, älskad af alla, uppburen och eftersökt, och den fordna torparpojken som för många år tillbaka barfotad och trasig smugit fram på gatan för att på krogen söka upp den pliktförgätne fadern, var nu en af stadens förnämste män. Gud leder så underligt den, som vill gå hederns och pliktens väg, och han ger sin kraft åt dem, som verkligen vilja kämpa sig framåt, så att de nå sitt mål. Så hade han ledt Olof igenom allt, och visst skulle hans omvårdnad alltid följa den kämpande.

— Elly! ropade Olof plötsligt, kom in skall du få höra något!

Smygande, lätta steg hördes från rummet bredvid, och Elly trädde in till sin man.

— Du får ej ropa så högt Olof, gossen sofver, och jag vill ej, att han skall vakna nu. Kom nu du i stället och se på honom, hur älsklig han ser ut, där han ligger och slumrar.

Olof lade sin arm om makans lif, och de gingo tysta in i rummet, där barnet sof. Ett leende låg på den lille piltens röda läppar, och glada och tacksamma stodo föräldrarna och sågo på honom. Snart drog dock Olof sin hustru med sig därifrån igen.

— Nå, hvad var det, jag skulle få höra, Olof?

— Jo, sätt dig, så skall jag läsa något, som står i tidningen här.

— Men läs inte så högt, att gossen vaknar.

— Var inte rädd du. Hör på nu, det är inte något roligt, men af intresse för oss ändå.

Han tog upp tidningen, som fallit på golfvet, och läste:

— På ett af de förnämsta spelhusen i Köpenhamn häktades för ett par dagar sedan en svensk, som spelade falskt. Han hade vunnit stora summor, då det genom en tillfällighet upptäcktes, att han ej spelade ärligt. Hans namn är grefve Rudenkrants. En annan svensk, vid namn Lidén, som var i hans sällskap, lyckades undkomma, och har ej kunnat anträffas, trots ifriga efterforskningar. Det är nämligen uppdagadt, att de båda herrarna vore i komplott med hvarandra, och att de afgjort sig skyldiga till flera förseelser. Rudenkrants afbidar nu i fängelset rättslig ransakning.

Olof lät tidningen sjunka och såg på sin hustru.

— Har det då gått så långt med den stackars Robert, sade Elly.

— Ja, han valde en dålig bana, och dåliga vänner och ledare skaffade han sig äfven. Rudenkrants tyckes ha varit hans onda genius.

— Hvad skall hans stackars mor säga, när hon får veta detta?

— Hon blir väl alldeles förtviflad, men kanske har

hon under den smärtans tid, hon redan genomlefvat, lärt sig vara lugn och att taga allt som från Gud.

— O, att vi kunde trösta henne på något sätt!

— Jag har en idé. Vi borde bedja henne komma till oss såsom vår gäst, och sedan, när hon väl kommit hit, hålla henne kvar och vårda henne intill det sista.

— Ja, om hon bara går in på det. Vill du försöka då?

— Vi försöka båda, då går det lättare. Nu gå vi ner i trädgården en stund, medan vi tänka på saken. Säg åt en af flickorna att se efter gossen under tiden.

Elly sade till en tjenstflicka, och så gingo de båda lyckliga makarna ned i den lilla vackra trädgården.

På en låg bänk alldeles invid staketet satt en gammal gubbe. Det silfverhvita håret hängde i rika lockar ned öfver öronen och hans skägg räckte långt ned på bröstet. Han var snyggt klädd, men hade tagit af sig rocken och knutit för sig ett stort trädgårdsförkläde. Då de båda unga kommo närmare såg han upp. I hans ansikte kunde man se spåren efter utkämpade inre strider, men äfven spår efter ett lif i synd.

— Sitter pappa här än? frågade Olof då de kommo ända intill den gamle.

— Ja, kära barn, nu har jag hela trädgården putsad och fin, och det käns så godt att få hvila sig.

— Men hvarför skall pappa envisas att få sköta trädgården. Låt mig skaffa någon annan, som gör det, så att pappa får hvila.

— Nej ser du Olof, det blir ingenting af. Så länge jag är frisk, skall jag sköta den. Det är ju mitt bästa nöje, näst efter att få sitta och se på pysen därinne.

Så fortforo de att prata med hvarandra, och Elly hade sina vänliga ord för gubben. Numera var hon ej

rädd för honom, som hon var, då hon hälsade på Olof i torpet. Den gamle mannen var Olofs fader. Ingen gång hade de sett hvarandra efter makans och moderns begrafning, förrän Olof kom flyttande ned till hemorten som läkare, men skrifvit till hvarandra hade de gjort ibland. Olofs första omsorg blef att få den gamle till sitt hem, och gubben kom så gärna, fast han nog kände sig litet främmande i de fina, präktiga rummen. Ifrigt hade Olof bedt sin far sluta upp att dricka, han lofvade det, och nu var gubben en lycklig medlem i den lilla familjekretsen. Han behöfde ej nu som förut gå och arbeta än här, än där, ty han fick hos sina barn ej endast hvad han behöfde för de timliga behofven, utan äfven deras varma kärlek och omvårdnad. Hans lefnadsafton var ljus och blid.

*

Det var omkring en vecka efter sedan Olof läst tidningsnotisen om Rudenkrants och Lidén. Professor Haller hade kommit på besök från Upsala, och då det var så varmt och sommarskönt i naturen, föreslog han, att de borde resa ut till landet på en dag. Olof var genast med därom, och äfven Elly. Morgonsolen strålade huld, och det doftade från alla blommor, då våra vänner reste ut från staden.

— Om vi skulle göra ett litet besök på Lidéns f. d. egendom, sade professorn.

— Vi kunna åtminstone åka förbi där. Komma vi dit så släppa de oss nog inte så snart, och då hinna vi ej dit vi ärnade oss.

— Nåja, vi åka den vägen då, och få väl vara nöjda med det.

Då de nalkades herregården, som, lika vacker som

förr, låg på kullen, åkte de förbi en man, som stod vid vägkanten och betraktade gården. Han tycktes vara jemförelsevis ung ännu, men såg mycket förfallen ut. Ansiktet var pussigt och nästan blårödt, ögonen voro dunkla och blodsprängda och hela gestalten lutande. Kläderna hade troligen varit fina, fast de nu sågo ytterst dåliga ut. Då våra vänner närmade sig mannen, såg han ett ögonblick på dem och vände sig därpå hastigt bort. Det såg ut som ville det röda ansiktet rodna än mer, om det varit möjligt, och ett par stora, heta tårar rullade ned öfver kinderna. Han tog sig med handen öfver pannan, liksom ville han jaga bort någon ofrivillig tanke, och när det präktiga ekipaget försvunnit vid en krökning af vägen, satte han sig ned på dikeskanten, lutande hufvudet i händerna.

— Så skulle jag då än en gång få återse dem. Undrar just om de kände igen mig! Hu då, så många minnen i dag leta sig fram. Nåja, det skadar kanske inte att än en gång få, om endast i minnet, genomlefva något af den tid, då lifvet ännu var af värde för mig. Det är ju snart slut, och väl är det. Jag kom in på en orätt bana, och jag var för svag att gå ifrån den. Lika godt då, den ene stiger uppåt, den andre nedåt, men alla banor mynna ju ut på samma plats, vid graffven. Och likväl ångrar jag nu så bittert hela mitt lif, alla mina dårskaper, alla onda handlingar. Hur var det presten sade mig? Jo, allt hopp är inte ute, så länge man kan ångra. Då fins det hopp för mig, inte för tiden, men för evigheten. I dag hopp, i morgon kanske intet, derför, bäst i dag.

Professor Haller och hans barn hade rest vidare. De hade gifvit akt på den underlige mannen vid vägen.

— Hvem kunde det väl vara, sade Olof, han föreföll mig så bekant.

— Äfven jag tyckte, att jag sett det där ansiktet förr, men jag kan ej påminna mig när och hvar, sade professorn.

Elly teg, men hon såg åt skogen, och det glimmade så underligt i hennes öga. Hon visste ej hvad det var för en känsla, som kom öfver henne. Det kändes på samma gång, som den mest ljufva glädje, och den djupaste sorg. Hon tänkte ofrivilligt på den stackars Robert Lidén, då de åkte förbi mannen.

Då de kommit fram till den bestämda platsen, glömde de snart både främlingen och alla dystra tankar. Hos några vänner tillbringade de en angenäm dag. Solen höll just på att gå ned, då de åter åkte förbi herregården.

— Hvad kan det vara för folksamling på vägen der, Olof? frågade professorn.

— Vi få väl se när vi komma fram.

En mängd människor hade samlats vid vägen och trängdes nyfikna omkring något, som låg vid kanten. Då våra resenärer hunnit dit stannade de och Olof frågade hvad det var.

— Det är en karl, som skurit ihjäl sig, svarade en gubbe.

Med ett språng var Olof ur vagnen och böjde sig ned öfver den arme. Med en fällknif hade han skurit af pulsådrorna på båda armarna och på halsen, men han lefde ännu.

— Här är ingen hjälp möjlig, sade Olof, han har blödt för mycket och har endast några ögonblick kvar. Vet någon af er hvem han är?

— Nej. Han har suttit här hela dagen, och Vall-

Anna säger, att han gret, då hon gick förbi vid middagstiden.

I detsamma slog den döende upp sina ögon och fäste blicken på Olof. Han försökte säga något, men det blef endast ett hest rosslande. Ett ögonblick ännu, och han var död.

Tysta stodo människorna rundt omkring. Professor Haller hade också stigit ur och stod vid den dödes sida.

— Hvem är det du, Olof? Det är bestämt någon, scm jag känner.

— Äfven jag tycker så. Låt oss se om han ej har något papper, som kan ge upplysning.

Han knäppte upp den blodiga rocken, kände efter i fickan och fann en plånbok. Han öppnade den. Endast ett smutsigt visitkort låg däri, men då Olof läste namnet bleknade han. Tyst räckte han det till professorn.

— Robert Lidén! Ja. nu ser jag det! Skulle det då gå på detta sätt med honom! Olycklige man! Det är syndens förbannelse!

Rysande gingo de tillbaka till vagnen, där Elly satt, blek och dyster.

— Vet du hvem det är Elly?

— Ja, jag anar det. Ack, låt oss resa genast!

— Ja, min älskade vi skola straxt åka.

Professorn tillsade folket att bära in den döde på något ställe, och lofvade att sörja för, att han blefve begrafd. Därpå åkte de till staden.

Då några dagar sednare den olycklige Robert begrafdes, följde professorn och Olof, jemte några af deras vänner med till grafven. Elly satt hemma och vid hen-

nes sida den gamla fru Lidén, som flyttat till dem, för att alltid stanna hos dem.

Men när de tre skoflarne mull dånade mot locket på Roberts kista, då knäppte Olof sina händer samman, och bad en varm bön för den döde, på samma gång det blef ett jublande tack för Guds nåd mot honom själf.

Herremannens son och torparpojken hade gått olika banor, den ene till sin undergång, den andre till lycka och glädje.

Men, när begrafningsakten var öfver, och alla gingo bort, då sjöng vinden sin fridshymn öfver den förlorade sonen, som hvilade därnere i det tysta.

Ett gammalt minne.

Uppe vid skogskanten låg en liten usel, fallfärdig koja med halmtak. Utomkring var det öde och dystert och det inre i stugan öfverensstämde alldeles med det yttre. Väl var golfvet skuradt och allting på sin plats, men allt bar ändå prägeln af, att det var ett sådant där nödens hem, vid hvars anblick man ovillkorligen känner sig beklämd, och suckar. På gräset utanför dörren lekte tre trasiga barn, och därinne satt en blek, mager kvinna, samt en man, hvars ansikte bar omisskänneliga spår af lasten. Det var Per Blom och hans hustru, dessa båda.

Han var en duktig arbetare, som förtjänade rätt mycket pengar, men han hade invigt sig till tjänare åt Bachus äfven, och oftast glömde han plikterna mot de sina, för njutningarna vid det fyllda glaset, under det hustrun fick arbeta och släpa för sig och barnen.

Per Blom reste sig, tog hatten, som hängde på en spik vid dörren, och gick ut.

— Hör du far, vill du inte gå med till det där stora nykterhetsmötet i Björkhagen i dag? frågade hustrun, då hon såg att han ämnade gå bort.

— Hvad är det för ett möte?

Han stannade på den grå trappan och såg inåt rummet.

— Det har du väl hört. Det är en ung nykterhetspredikant, som skall hålla föredrag, och han skall kunna tala så bra så. Vill du inte gå med, säg?

— Jag bryr mig inte om det där. Om jag också går dit, så blir jag ändå inte nykter, det vet du lika väl som jag. Nog är jag karl att sköta mig själf, utan de där nykteristernas hjälp. Det gör mig bara förargad att höra på dem.

Det darrade en stor, klar tår i hustruns öga, då hon hörde detta, och suckande gick äfven hon ut ur rummet. Hon satte sig på den gamla bänken, som stod vid fönstret, och såg på barnen, hvilka lekte framför henne.

Blom gick in i stugan igen och tog sig en liten »styrketår» ur den blå flaskan, som förvarades i öfversta skåprummet.

— Han blir aldrig nykter, suckade hustrun, där hon satt. Ack, om jag bara kunde få honom med mig i dag! Jag liksom känner på mig, att det skulle vara bra för honom.

Hon torkade bort de varma tårarna från kinden med den grofva tröjärmen, då hon hörde mannen komma ut igen.

— Vill du inte gå med ändå, far? Bara för den här gången? frågade hon åter.

Han stannade och såg på henne. Det ryckte till litet kring munnen på honom, ty han såg den förstulna tår, som tyst smög fram i hennes öga, trots alla hennes försök att hejda den.

— Jo, jag kan ju gå med ett tag då, om du nu ändtligen vill ha det så, men det säger jag på förhand,

att kommer någon och bråkar med mig, så blir det annat af, så sant jag heter Per Blom.

— Det kommer nog ingen. Vi kunna ju sätta oss litet afsides, så att de ej se oss så bra, och sedan gå vi, så snart föredraget är slut.

— Ska vi gå straxt?

— Ja, det börjar om en liten stund, och jag tänkte att barnen skulle få gå med.

— Skynda på då, så att vi komma i väg, ty jag skall gå ned till byn sedan.

Hustrun suckade, ty hon visste, att då han gick till byn, stannade han på krogen. Hon ropade in barnen, för att göra dem i ordning litet, och Blom satte sig på bänken, som hon nyss lemnat. Om några minuter kom hon med barnen, och så gingo de tysta bort mot Björkhagen. Bakom några små enar satte de sig ned, dock så nära, att de kunde höra allt där framme.

— Det där är ju bara en pojke, inte kan han hålla något föredrag, sade Per Blom, då den unge nykterhetstalaren steg upp på stenen, som skulle tjäna till predikstol.

— Ja, vi få väl se. Nog ha de sagt, att han kan, svarade hustrun tyst.

*

»Jesus låt mig städse börja i ditt namn allt hvad jag gör», tonade sången och flera hundrade röster stämde in, så att det dånade långt ut mellan skogsdungar och bergshöjder; därefter en kort, varm bön, och den unge mannen var beredd att börja sitt föredrag.

Han såg sig omkring ett ögonblick, liksom ville han göra sig underrättad om, hurudana de människor voro, för hvilka han skulle tala.

Snart hördes hans kraftfulla stämma ljuda, och sanningar, förut framsagda tusende gånger af andra kämpar för det goda, framställdes nu på sådant sätt, att de liksom föryngrades, blefvo klarare, skarpare, och än mer till hjärtat gående. Det var kraft och ande i hvarenda mening. Förbannelsen genom dryckenskapen och välsignelsen af nykterheten var, hvad han förtäljde. I många ögon glänste tårar, och ur mänget bröst smög sig en suck; och dessa tårar och suckar tolkade så många olika känslor.

— Till sist, yttrade talaren, skall jag omtala en kort berättelse, för att visa eder hvart dryckenskap leder.

— Ännu mins jag så väl mitt hem, mitt älskade barndomshem. Det var så litet, så ringa, men ändå så kärt. Dock skulle det hafva varit mig än kärare, om ej min fader varit en drinkare. Ehuru endast en arbetare, hade han nog stora inkomster för att försörja sig och familjen mycket väl. Största delen af arbetsförtjänsten gick dock till krogen, och som vi voro fem syskon i hemmet, var det ej så godt att hålla nöden borta därifrån.

Mor arbetade så mycket hon förmådde och än mer ibland. Hon var så blek och mager, men ack, hvilken kärlek lyste ej fram ur blicken! Hon fick grått hår i förtid, det var af sorg öfver fars laster. Aldrig hörde jag henne gifva ett bittert ord till svar, när far grälade; aldrig hörde jag henne klaga, då hon svällte och led. Men när hon var ensam, hände det dock, att tårarna föllo heta öfver de bleka kinderna. När vi barn funno henne så, då greto vi med, utan att egentligen veta hvarför, men att det var något sorgligt, det förstodo vi.

Mången afton, när far var borta, satte vi oss rundtomkring mor, och då talade hon om, hur god och snäll

far varit, innan han börjat dricka, men hur allt blef annorlunda sedan. Så bad hon oss ofta, att vi alltid skulle hålla oss från rusdryckerna, och gråtande lofvade vi henne det.

Tiden gick. Vi började bli så stora, att vi kunde arbeta något med, men mor hade dock största bekymmerna.

Snart kommo flera hårda slag, drabbande tungt på oss. Sorgerna och bekymmerna blefvo större. Äldsta bror hade börjat arbeta i en fabrik och hjälpte till rätt bra. En dag kom bud, att han genom en olyckshändelse blifvit dödad.

Mor gret och arbetade mer än förr. En kort tid, och hon lades på sjuksängen. För mycket arbete och för stora ansträngningar hade tagit hennes krafter och hälsa, och efter några dagars plågor slumrade hon in i döden. Att förtälja min och mina syskons sorg, är omöjligt.

Den gången gret far, och en lång tid höll han sig borta från krogen. Det tycktes som om han då först förstod hvad mor varit för oss alla. Så småningom återgick han dock till sitt förra lif, och under rusets inflytande ådrog han sig den sjukdom, som efter månader af plågor och kval lade honom i grafven.

Fader, moder, broder, alla offer för rusdryckerna, ehuru de två sistnämda voro oskyldiga offer.

Min berättelse är slut. Jag och mina syskon hafva hållit löftena vi gåfvo mor, och med Guds hjälp skola vi stå fasta vid dem för hela lifvet.

Tårarna runno ymnigt utför den unge mannens kinder, då han slutade, och rundtomkring honom hördes snyftningar. Han fortsatte, sedan han torkat bort sina tårar:

— Kanske är här någon, som lefver, som min staokars far lefde. O, om så är, lyssna till varningsropet, vänd om, fly från glaset! Lyckan skall fly, leenden bytas i tårar, välstånd i nöd, frid i ofrid, och hemmet, som kunde vara ett paradis, skall blifva ett helvete om I fortsätten på lastens vägar. Hören, ack hören ropet! Låt glaset stå!

Han tystnade och endast snyftningar hördes omkring honom.

Per Blom satt ännu kvar bakom enarna och såg ned på marken. Han ville troligen ej visa, att det var något, som mot hans vilja, droppade från ögonen ned på kinderna.

Jo, han visade det!

Han såg upp, såg på sin bleka hustru och sina små barn, och allt efter som han såg runno tårarna allt stridare. Han lutade sig intill hustrun och hviskade:

— Jag skall vända om, jag skall fly från glaset!

Hon log blott till svar och gret med.

När talaren steg ned från sin predikstol, gick Per Blom fram och sade:

— Anteckna mitt namn, jag vill bli med i föreningen.

— Gud välsigne och hjälpe Er, svarade gladt den unge mannen och tryckte kraftigt Per Bloms framräckta hand.

*

Uppe i skogskanten ligger en rymlig, ljus och vacker stuga, med en liten vårdad trädgårdsanläggning framför.

På den hvitmålade förstugubron, som är omgifven af täta klängväxter, sitter en man med en liten gosse

på knäet och visar honom en bok med en mängd bilder i. Den lille är så glad, och ler vid hvarje ny bild, som framträder då bladen vändas.

Nu kommer en nätt klädd kvinna ut genom dörren, bärande en kaffebricka, som hon ställer på bordet, i det hon småler mot sin man. Sedan lutar hon sig ned till honom och hviskar:

— Kommer du ihåg den här dagen för 12 år sedan?

— Ja, kära hustru, den dagen glömmer jag nog aldrig. Det var ju vändpunkten i mitt lif. Gud signe den där unge mannen, som fick vara ett medel till min räddning!

Per Blom, ty mannen är han, smeker sin hustrus kind, och en glädjetår glänser i ögonvrån.

— Med Guds hjälp har det gått bra för dig att stå fast, far.

— Ja mor, och med *hans* hjälp skall jag stå fast för hela lifvet.

En skuggbild.

— Snälla Johan, följ med mig hem nu, bad den gråtande hustrun och tog sin man i armen för att draga honom med sig från krogen.

— Gå hem själf du. Jag går när jag själf vill och tänker ej låta leda mig af några käringar.

Han satte sig ned igen bland de stojande och larmande kamraterna, hvilka skrattade af alla krafter åt den arma kvinnan.

— Nå Johan, skall du inte bjuda din hustru en sup? frågade en af kamraterna.

Johan svarade ej; han endast fyllde ett glas och drack själf.

— Vill du ej följa med mig nu? frågade hustrun åter.

— Drag åt h—e, och låt mig vara i fred. Gå genast din väg, i annat fall ska' jag hjälpa ut dig och det fort ändå.

Hon kastade på honom en lång blick, hvari afspeglades en oändlig själssmärta, en hjärtslitande sorg, men äfven en kärlek, som ej ens hans usla lif, hans laster och ondska kunnat utsläcka hos henne, och gick därpå tyst ut ur krogrummet.

Därute föllo små, kristallskimrande snöflingor hvirflande om hvarandra, och vinden jagade fram så bitande kall, att det riktigt gick genom märg och ben.

Den stackars bortstötta drinkarehustrun svepte den nötta, tunna schalen tätare omkring sig, ty hon frös, och därtill var det rätt långt att gå. Tårarna, som ännu, likt ett par klara daggdroppar hängde kvar i ögonvrårna stelnade i kölden, och snön yrde upp i ansiktet på henne, så att hon knappast såg att gå, men hon måste framåt, måste hem, ty hon hade sin lille gosse där. Han hade somnat innan hon gick, men han kunde ju vakna när som helst, och hon ville vara hemma då, så att han ej skulle känna sig ensam och ledsen.

De bodde i en låg, bristfällig koja i yttersta kanten af staden.

— Ändtligen var hon hemma. Därinne var så kallt och ödsligt.

Hon gick fram till bädden och kände på den lille. Han sof ännu.

En suck af lättnad smög öfver moderns läppar. Trefvande sig fram i mörkret kom hon till bordet, där den gamla blecklampan stod. Hon tände den och satte sig ned vid bordet.

Nog syntes det väl, att det var en drinkares hem, ty bohaget var ytterst bristfälligt; men man märkte också klart, att en vårdande hand ordnade där och sökte hålla allt i bästa skick.

Den lille gossen vaknade. Hon tog honom upp i sin famn och talade kärleksfullt till honom. Han var hungrig, men hon hade ej något att gifva honom, ty det sista hade han fått förut på dagen.

Hon vaggade honom på armarna tills han åter somnade, och så satte hon sig vid fönstret.

Stora tårar rullade ned öfver de bleka kinderna och så vidare ned på bordet.

Hon tänkte på flydda, lyckliga dagar, men äfven på de närvarande, sorgfulla och mörka.

Nu hade de varit gifta i tre år. Johan drack visserligen litet, äfven då de lärde känna hvarandra, men inte kunde hon tro, att han skulle blifva en drinkare. Han var snickare och hade haft en god plats, och hans arbetsförtjenst var stor nog, att de skulle kunna lefva mycket godt.

Men så hade han börjat dricka alltmera. Slutligen blef han afskedad, ty principalen ville ej hafva en arbetare, som nästan ständigt var drucken.

Sedan Johan blifvit afskedad, gick det allt fortare utföre på den slippriga vägen, tills han var en af de värsta drinkarne. Ibland hade han till och med visat symptomer till dilerium tremens, men det hade dock ej brutit ut, och hon, den stackars hustrun bad innerligt till Gud om räddning för den vilsegångne.

Hon tänkte på allt detta, och tårarna runno hetare och stridare.

Hon var hungrig, men hade ej något att äta; hon frös, men kunde ej värma sig, ty det fanns ingenting att elda med. Och nu började lampan brinna mattare.

Då hon ej hade någon olja mer att fylla den med, släckte hon den svaga lågan, ty då han kom hem, var det bäst att ha litet ljus.

Midnatt hade för längesedan dragit förbi, och därute tjöt den kalla nordan allt häftigare.

Ändtligen hördes steg därutanför. Hon tände skyndsamt lampan och gick till dörren, som hon öppnade. Johan raglade in och satte sig vid bordet.

— Kära Johan, gå nu och lägg dig, bad hustrun och ville hjälpa honom till sängen.

En vild blick träffade henne. Hon ryste. Sådan hade hon aldrig sett honom förr.

Hon lät honom sitta en stund, och han såg med blodsprängda ögon än åt den ena, än åt den andra sidan. Så började han prata.

— Se, se på bara, huru de dansa. Ha, ha, ha, du var mig just en lustig gosse! Gå inte upp i sängen bara, ty där ska jag ligga själf. Hvarifrån komma alla myrorna då. Jaså, de vilja krypa upp på mig också. Bort med Er bara! Kan jag då inte få vara i fred? Bort bara!

Med en vild ed sprang han upp och rusade omkring i rummet, skrikande som en galning.

Hustrun hade dragit sig tillbaka till ett hörn af rummet, och den lille gossen, som vaknat, höll hon i famnen.

Nu fick han syn på dem.

— Jaså, du står bara och ser på du och skrattar åt mig, i stället för att hjälpa mig drifva bort alla dessa odjur. Ser du inte att hela rummet är fullt. De krypa ju öfverallt. Han gick emot den darrande kvinnan, under det han slog omkring sig, liksom för att skydda sig mot någon fiende.

Ögonen rullade vildt, och fradgan droppade från hans läppar. Hela ansiktet var förvridet, och han syntes förfärlig i denna stund.

Hvad hustrun förut vid många tillfällen fruktat, hade blifvit verklighet; han hade fått ett anfall af dilerium tremens.

Nu stod han alldeles invid dem och såg på dem med en blick, ur hvilken det dystra vanvettet lyste fram.

Han höjde armen för att gripa tag i hustrun, men då flydde hon undan till dörren.

— Snälla Johan, sansa dig då! Det är ju ingenting att vara så uppbragt öfver.

— Jaså, du springer undan för mig! Jag skall lära dig springa jag, och han störtade ånyo mot henne.

Då måste hon fly. Hon öppnade dörren och sprang hastigt ut. Gråtande ilade hon fram på den mörka gatan, där snön låg alnsdjup.

Hon tryckte det slumrande barnet närmare sitt hjärta och sökte skydda det med sin tunna schal, medan hennes tårar föllo ned på den lilles ansikte. Hon gret öfver deras förlorade lycka, öfver den mörka, kulna framtid de gingo till mötes och öfver honom, som blifvit ett offer för dryckenskapens härjande last.

Då hon kommit ett stycke fram på gatan stannade hon, ty hon orkade icke längre. Förföljde han henne kanhända? Åhnej.

Hon stod stilla några ögonblick och satte sig därpå ned på trappstenen till ett stort hus. Då hörde hon plötsligt klämtslag från kyrktornet.

Elden var lös.

Det kändes så hemskt härute tyckte hon.

Snart började folk komma i rörelse.

Hvar var det då? Jo där borta alldeles vid tullen.

Store Gud! Hennes hjärta klappade ännu mera oroligt.

Hon skyndade med folket.

En dyster aning hade fått makt med hennes hjärta och snart fann hon att denna aning var sann, det var deras lilla koja som brann.

Än han då Johan? Han var därinne! Då hustrun flydde stannade han kvar i kojan.

Ett ögonblick tycktes förnuftet vilja återvända, men så bröt galenskapen ut än värre.

Han tyckte sig vara omgifven af tusentals ormar och andra hemska odjur, hvilka alla sökte angripa honom.

Han ville försvara sig men förgäfves, de kommo honom allt närmare in på lifvet. Då fick han en idé. Han skyndade fram till bordet, fattade den matt brinnande lampan och gick med den till sängen. Där tände han eld i halmen, hvilken genast blossade upp i en hög låga, som sedan hastigt spred sig i rummet.

Han skulle bränna upp alla dessa plågoandar. Hemskt skärande ljöd hans skratt i den dystra natten.

Snart var hela rummot fullt med eld och han själf midt i lågorna. Då återkom förnuftet. Han höjde förtviflade rop om hjälp, och de klingade så fasansfullt. Allt vidare grep elden omkring sig. Han störtade fram mot fönstret, men krafterna sveko och elden kväfde honom och han föll sanslös ned.

Folket med sprutorna hade anlänt och gjorde allt för att släcka elden. De hörde hans sista rop och stodo slagna af fasa. De förstode att någon var därinne.

— Rädda honom, rädda honom han dör! Det var hustrun som kommit dit.

Ändtligen lyckades en man tränga sig genom fönstret. Därinne trampade han på någonting mjukt. Han böjde sig ned och fann den olycklige Johan.

Så drogs han ut ur elden men nära nog förbränd. Han lefde dock. Hustrun knäböjde vid hans sida. Hon badade hans ansikte med vatten som de tagit dit för att lindra hans plågor, men han endast skakade på hufvudet.

— Förlåt mig kära maka allt det onda jag gjort

mot dig. Jag känner att det snart är slut. Förlåt mig, ack förlåt. Det är bränvinets skuld alltsammans. Förbannelse öfver det. Åh, jag dör!

Ack ja, hon förlåt honom visst, det kunde han väl förstå.

Han drog några djupa andedrag, såg än en gång på sin maka och sitt barn samt slöt ögonen för att aldrig öppna dem mer.

Han hade gått ur tiden ett offer för dryckenskapen; ett offer för detta vilddjur, som årligen tager så månget lif.

Morgonen derpå stod en gråtande kvinna med ett barn på armen framför de svartbrända ruinerna. Det var den arma änkan. Hon ville ännu en gång se sitt hem. Snart skyndade hon dock bort, ty känslan blef henne allt för öfvermäktig.

Hon var ju äfven hon ett offer för dryckenskapen, ty det var den som alstrat hennes nöd. Hade hennes make ej druckit så hade han ännu lefvat och de varit lyckliga i eget hem.

Ve öfver denna last, som gjort så mycket ondt! Ve öfver dessa drycker, som fört med sig så mycken nöd och förbannelse! När skall den dag komma då vårt fosterland är befriadt från dem och deras hemska följder? Måtte den dagen snart randas och ljuset det klara spridas till hvarje hem.

Fri.

Skizz.

Han satt däruppe på klippan och stirrade rätt framför sig. Han hade kommit ditupp alldeles förtviflad, ty han kände lifvet så tungt, så tungt. Han visste ej hvad han skulle göra. Inom honom riktigt sjöd det, ty han var förbittrad på allt och alla. Ingen brydde sig om honom, ingen frågade efter hur det gick med honom. Han var så ensam, så öfvergifven.

Först hade han varit dyster, nu kom han att tänka på alla motigheter, på alla sorger och på döden och då blef han ännu dystrare. Hvad hade han för glädje af lifvet! Hvarför skulle han lefva!

Under honom, och så långt ögat kunde skåda, låg det vida hafvet. Rundt omkring klippan, på hvilken han satt, höjde sig den vackra, lummiga ekskogen. Vinden susade så mildt, krusade hafvets klara vatten och for smekande genom det täta löfverket i ekarnes kronor, där det började hviska likt tusende svaga röster, likt en ljuf, vemodsfull sång.

Långt bort i väster sänkte sig solen mot hafvets rand, färgande himlen blodröd och kastande ett skönt,

underbart guldskimmer öfver hafvet. Hvarenda liten krusning på den vida vattenytan glittrade som det renaste guld.

I skogen sjöngo foglarne sina friska, harmoniska sånger, och silfverglänsande fiskmåsar seglade skriande fram öfver de små vikarne, spejande efter rof.

O, hvad dock naturen var skön!

Han satt kvar däruppe. Han såg naturens storhet, hörde fogelsången och vindens melankoliska hviskningar i träden.

Men han hade ju ingenting att lefva för. Han var så ensam, så ensam, utan någon vän. Borde han ej dö nu. En så skön begrafningshymn, som den hvilken nu ljöd från skogen, var det ej mången som fick och en så mjuk graf som den hvilken vinkade nedanför klippan skulle han ej få på den dystra kyrkogården. Var det väl värdt att vänta längre.

Men om han nu skulle dö, då finge han ju ej mer skåda all denna prakt, då finge han ej mer höra dessa ljufva sånger. Han skulle ej mera få se den strålande solen, den rodnande himlen och det vida, guldskimrande hafvet.

Om han blott ej vore så ensam så ville han nog lefva men det var så tomt för honom, hela lifvet.

Då tyckte han sig höra en röst som hviskade i hans själ: »Har du ej hela naturen? Sjunga ej foglarne för dig, susar ej vinden äfven för dig och är det ej för dig som solen strålar? Hvarför klagar du då? Den som har Guds härliga natur att njuta af, han har ej rättighet att klaga, han är ej ensam».

Ja, det var sant. Han var ej ensam så länge han såg och hörde allt detta.

Det var som hade en mild hand smekande farit

öfver hans panna och svalkat den, som hade en ängel från Gud ingjutit himmelsk frid i hans själ.

Han reste sig och blicken ljusnade allt mer, hans bröst andades alltmera fritt. Lefva, ja, han hade återfått sitt lefnadsmod, han skulle ej klaga om också ingen brydde sig om honom. Han skulle beundra allt det sköna och härliga omkring sig, lyssna till fogelsången och drömma om ett ännu skönare lif bortom grafven. Han kände sig fri, fri! De tunga band som förut fjättrat hans själ, den förtviflan som förut hade behärskat honom, hade försvunnit. Han riktade en tacksam blick upp mot den rena aftonhimlen och då, då kände han att all förtviflan var borta och han själf riktigt frigjord.

Solen sjönk ned i hafvets famn, vinden susade allt mattare och foglarne satte sig i ro att drömma på de fredliga kvistarne i skogen. Då gick han ned från klippan.

Dernere i dalen nickade tusentals små blommor mot honom och doftade så underbart skönt i aftonstunden.

Då stannade han på stigen och från hans läppar ljöd det så varmt och hoppfullt: »Nu är jag då ändtligen fri! Hvad gör det om människorna nu lemna mig ensam! Hvad gör det om ingen på jorden ser mig! Jag har eder I små muntra foglar som sjungen heliga sånger för att glädja mig och så har jag dig, o Herre! Jag vet att du alltid skall gjuta frid i min själ då jag, liksom nyss, är nedtryckt och förstämd. Hvarför skall jag då klaga! Förlåt min svaghet, helige fader. Nu skall jag lefva fri och glad, ty jag vet att jag aldrig är lemnad ensam och öfvergifven.

Framåt jag blickar.

Framåt jag blickar, hvarför skall jag sänka
min blick och ej mot framtidsmålet se.
Framåt jag blickar för att kunna tänka
mig det som i min framtidsdag skall ske,
hur ödet då skall söka sammanlänka
till ett hvar händelse som sig skall te.
Framåt jag blickar, sökande att finna
den plats där jag ett evigt hem skall vinna.

Framåt jag blickar, men en dunkel dimma
så ofta lägrar sig inför min syn.
Då ser jag tåligt fram, och snart en strimma
af himmelskt ljus det bryter fram ur skyn
och snart den vidgas, klara stjärnor glimma
och rymden blir så ljus vid österns bryn.
Framåt jag blickar, gladt, med hoppfullt sinne
och mörkret flyr och dagen snart är inne.

Framåt jag blickar om ock hjertat fryser
när kylig stormen genom rymden far
ty fastän kallt ändock jag hoppet hyser,
att där i fjärran rymd ett hem jag har,
och lifvets flamma från dess kuster lyser
och kort syns vägen då som jag har kvar.
Framåt jag blickar, kölden jag ej känner
ty längtans eld uti mitt inre bränner.

Framåt jag blickar om ock böljor svalla
på lifvets haf och hota krossa mig.
Jag ser framåt om tusen kring mig falla,
jag vet ändock, jag är på säker stig.
Om fiendernas härskri kring mig skalla,
jag vet, för härskar'ns hand de böja sig,
och jag går stödd af milda fadershanden
och han mig leder till de fjärran landen.

Framåt jag blickar, ej ens dödens glafven
mig kan förmå att sänka rädd, min blick
och när ifrån mig ryckes vandringsstafven
jag går så trygg den väg som Herren gick
ty han gått före mig och helgat grafven,
han själf en gång sin hviloplats där fick.
När sist en gång jag får min vandring sluta
då går jag dit att himmelsk hvila njuta.

[illegible] jag [illegible]
på [illegible] det och [illegible]
Jag [illegible]
[illegible] Jag [illegible] på [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] jag [illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
Jag [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Uppsala universitetsbibliotek

16000003120268

STRÖMBERG. OLIKA BANOR

ÖSTERS. 1895